

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu
v České republice**

Victoria Baygarinova

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Victoria Baygarinova

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu v České republice

Název anglicky

Household Consumption Expenditure on Recreation and Culture in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu v České republice. Budou identifikovány hlavní události, které významně ovlivnily preference, a tedy i výdaje domácností v této oblasti. Budou rozebrány změny cenové hladiny položek řazených ve spotřebním koši ve skupině "Rekreace a kultura".

Metodika

Teoretická východiska řešené problematiky budou zpracována na základě literární rešerše. Bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou získávány nejen z českých materiálů, ale i zahraničních. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat jsou především Český statistický úřad a Česká národní banka. Bude využita metoda deskripce. Bude popsán princip inflační regulace, metodika měření indexu spotřebitelských cen a rozebrán spotřební koš. Na základě práce se soubory dat budou konstruovány také vlastní ukazatele. Bude využita metoda komparace pro vzájemné porovnání a vyhodnocovány rozdíly. Na základě metody syntézy bude formulován závěr plynoucí z daného zkoumání.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

cena, cenové indexy, Česká republika, domácnosti, ekonomika, HDP, inflace, kultura, míra inflace, rekreace, spotřebitel, spotřební koš, spotřební chování

Doporučené zdroje informací

BAIDEN, J. Inflation Targeting: Why the value of money matters to you. Accra : Xibris, 2012. 104 s. ISBN 978-1-4691-6946-0.

HOLMAN, R. Ekonomie. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.

JÍLEK, J. Finance v globální ekonomice. II, Měnová a kurzová politika. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4516-9.

JUREČKA, V. Mikroekonomie. Praha : Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie : jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0120-7.

REVENDA, Z. Centrální bankovníctví. 3. aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

SPĚVÁČEK, V. a kol. Makroekonomická analýza : teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své práce Ing. Daně Staré, Ph.D., za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a veškerý čas, který mi věnovala při zpracování této bakalářské práce.

Spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu v České republice

Abstrakt

Spotřební výdaje domácnosti představují výdaje za finální statky a služby. Zvýšení cenové hladiny hraje jednu z rolí při výdajích domácnosti a ovlivňuje tím i nákupní preference obyvatelstva. Při zhodnocení průměrné roční inflace v letech 1993-2021 vyplynulo, že nejvyšší cenová hladina se udržovala v letech 1993 až 1998, pak počínaje rokem 1998, ČNB přešla k cílování inflace a situace se zlepšila. Hlavní událostí, která v roce 2020 významně ovlivnila preference, a tedy i výdaje domácností v kulturní oblasti byla celosvětová pandemie COVID-19. V letech 2010 až 2019 v případě růstu disponibilního příjmu domácností, rostly i jejich celkové spotřební výdaje na kulturu a rekreaci. Výjimku tvořil rok 2020, kdy příjmy rostly, ale výdaje na rekreaci a kulturu se snížily z důvodů omezení kulturních služeb. V době krize, kdy kulturní sektor byl omezen, spořili hlavně lidé, kteří vydělávali nejvíce. Po komparaci s vybranými státy EU vyplynulo, že po korona krizi se zvýšila cenová hladina a zároveň snížily spotřební výdaje domácnosti v kulturním sektoru.

Klíčová slova: cena, cenové indexy, Česká republika, domácnosti, ekonomika, HDP, inflace, kultura, míra inflace, rekreace, spotřebitel, spotřební koš, spotřební chování

Price Level Changes and Their Impact on Consumers in the Czech Republic

Abstract

Household consumption expenditure represents expenditure on final goods and services. The increase in the price level plays a role in household expenditures and thus affects the shopping preferences of the population. An evaluation of the average annual inflation in 1993-2021 showed that the highest price level was maintained between 1993 and 1998, then starting in 1998 the CNB switched to inflation targeting and the situation improved. The main event that significantly affected preferences, and thus household expenditures in the cultural field in 2020, was the global COVID-19 pandemic. In the years 2010 to 2019, in the case of growth in household disposable income, their total consumption expenditure on culture and recreation also grew. The exception was 2020 when incomes were rising, but spending on recreation and culture fell due to reduced cultural services. At a time of crisis, when the cultural sector was limited, the people who earned the most saved the most. After a comparison of selected EU countries, it turned out that after the coronavirus crisis, the price level increased, and at the same time household consumption expenditures in the cultural sector decreased.

Keywords: price, price indices, Czech Republic, households, economy, GDP, inflation, culture, inflation rate, recreation, consumer, consumer basket, consumer behavior

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Cíl práce a metodika	8
2.1 Cíl práce	8
2.2 Metodika	8
3 Teoretická východiska	12
3.1 Kultura a spotřebitelské chování.....	12
3.1.1 Hlavní kulturní oblasti	13
3.1.2 Poskytovatelé kulturních služeb	16
3.1.3 Poskytování a financování kultury v ČR	17
3.2 Definice inflace	20
3.3 Příčiny a druhy inflace	21
3.4 Důsledky inflace.....	24
3.5 Měření inflace	26
3.6 Cílování inflace Českou národní bankou	36
4 Vlastní práce	38
4.1 Vývoj míry inflace v České republice.....	38
4.1.1 Vývoj míry inflace ve skupině „Rekreace a kultura“	39
4.1.2 Vývoj míry inflace ve skupině „Rekreace a kultura“ v letech 2019-2021	43
4.2 Spotřební výdaje domácností na kulturu v ČR	46
4.2.1 Spotřební výdaje domácností na kulturu v ČR 2019	48
4.2.2 Spotřební výdaje domácností na kulturu v ČR 2020	50
4.3 Vývoj míry inflace v kulturním sektoru ve vybraných zemích EU	52
4.3.1 Spotřební výdaje domácností v kulturním sektoru jednotlivých zemí EU v roce 2019	55
4.3.2 Spotřební výdaje domácností v kulturním sektoru jednotlivých zemí EU v roce 2020	56
4.3.3 Spotřební výdaje domácností v kulturním sektoru jednotlivých zemí EU v letech 2019–2020.....	58
5 Zhodnocení výsledků	59
6 Závěr.....	61
7 Seznam použitých zdrojů	62
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	69
8.1 Seznam obrázků	69
8.2 Seznam tabulek	69
8.3 Seznam grafů.....	70

8.4 Seznam použitých zkratek.....	71
Přílohy	72

1 Úvod

Moderní ekonomie zkoumá rodinu nebo obecně domácnost jako významného spotřebitele a výrobce, jejichž živobytí slouží k realizaci sociální, ekonomické a duchovní potřeby jednotlivce, samotné rodiny a společnosti. Peněžní výdaje domácnosti jsou skutečné náklady na pořízení hmotných a duchovních hodnot nezbytných pro život člověka, které zahrnují spotřební výdaje a hrají velmi důležitou roli v reprodukci pracovní síly jednotlivých členů domácnosti. Rodina svými příjmy a výdaji zajišťuje utváření a rozvoj trhu zboží a služeb. Kultura a rekreace, na kterou je zaměřená tato práce a která patří do spotřebního koše, ale patří mezi statky zbytné, proto jsou vyhledávány především lidmi s vyššími příjmy. V případě změn příjmu domácnosti na to domácnosti reflektují zpravidla omezením výdajů. S tím souvisí i reakce na změnu cen statků a služeb v kultuře a rekreaci.

Inflace začíná být jedním z nejnaléhavějších problémů moderního ekonomického rozvoje nejen v České republice, ale v mnoha zemích a negativně ovlivňuje všechny aspekty společnosti. Devaluje hodnotu výsledku práce, ničí úspory právnických a fyzických osob, brání dlouhodobým investicím a ekonomickému růstu. Vysoká inflace negativně ovlivňuje měnový systém, vyvolává odliv národního kapitálu do zahraničí, oslabuje národní měnu, přispívá k jejímu vytlačení v domácím oběhu cizí měnou a podkopává možnosti financování státního rozpočtu. Ve vyspělých zemích inflace nepředstavuje vážnou hrozbu, protože mají vyvinuté a široce používané metody pro její omezení a regulaci. Často se stává, že otevřená inflace, generující nepřetržitý růst cen, způsobuje slepou reakci tržních mechanismů, stimuluje oživení na komoditních trzích, vede ke zvýšení obchodní aktivity, rozšíření výroby a zaměstnanosti. Pokud se vezme v úvahu dlouhodobá perspektiva, pak, jak dokazuje světová ekonomická věda a potvrzuje ekonomická praxe, tyto efekty nenesou absolutně nic pozitivního. Právě v dobách, kdy dochází k ekonomickému útlumu a na lidi dopadá zvyšování obecné cenové hladiny, tak omezují kulturu a rekreaci a dávají přednost důležitějším aspektům svého života jako je hrazení potravin, bydlení. Kultura se následně dostává do útlumu. V roce 2020 a 2021 kvůli důsledkům coronavirové krize byly kulturně-kreativní sektor spolu se sektorem cestovního ruchu zasaženy nejvíce. Poskytovatelé kulturních služeb se situaci snažili zachránit a reagovali zlevňováním produktů a služeb, aby přilákaly zákazníky, někdy naopak zdražováním, aby se udrželi na trhu. Ministerstvo kultury se pomocí dotačních programů snažilo o zachování profesionální kulturní infrastruktury, která není zisková a nemá tedy žádné finanční rezervy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu v České republice. Identifikovat hlavní události, které významně ovlivnily preference, a tedy i výdaje domácností v této oblasti. Rozebrat změny cenové hladiny položek řazených ve spotřebním koši ve skupině "Rekreace a kultura".

2.2 Metodika

Teoretická východiska řešené problematiky jsou zpracována na základě literární rešerše, a to s využitím metody studia odborné literatury. Informace jsou získávány nejen z českých, ale i zahraničních materiálů. V první řadě je vymezena definice kultury a poskytovatele kulturních služeb. Následně je vysvětlena inflace a její typy, dále dělení z různých hledisek. Z české i zahraniční odborné literatury jsou čerpány příčiny inflace a řešeny dopady. V dalších kapitolách jsou vysvětleny vzorce pro výpočet míry inflace a měření indexů. V poslední části práce je vysvětleno, proč ČNB přešla k cílování inflace.

Praktická část této práce se opírá o data získaná z oficiálních internetových stránek Českého statistického úřadu a České národní banky, které tyto instituce každoročně aktualizují a doplňují na svých webových stránkách. Data jsou podrobena metodám vědecké práce pomocí analýzy, syntézy a komparace. Tato data vycházejí z datových publikací v jednotlivých letech, které jsou zpracovány do tabulkových přehledů nebo grafických znázornění. S pomocí těchto dat a číselných hodnot za určité období jsou provedeny vlastní výpočty a závěry. Konkrétně se jedná o výpočet meziroční míry, umístění ve skupině, meziroční procentuální změny a změny v celém období (růsty a poklesy).

První část vlastní práce je založena na zhodnocení změn cenové hladiny v České republice. Míra inflace, která je vyjádřena přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen a vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců je převzata ze stránek ČSÚ.

Dále jsou z databáze statistického úřadu převzaty do tabulek v příloze meziroční indexy CPI pro výpočet meziroční míry inflace v kulturním sektoru v letech 1996-2021 v ČR. Kvůli limitované dostupnosti archivů statistického úřadu, spotřebitelské indexy oddílu rekreace a kultury vychází z let 1995-2021. Pro výpočet meziroční míry inflace v tomto oddíle je na stránkách ČSÚ zvolen bazický typ indexů (průměr 2015=100) a roční

periodicita. Data jsou následně přepsána do tabulky, kterou lze nalézt v příloze a míra inflace je vypočtená ze vzorce (1).

Z důvodu limitované dostupnosti archivů statistického úřadu vycházejí indexy položek řazených v oddílu rekreace a kultura též vychází z let 1996-2021. Pro výpočet cenové hladiny těchto položek je na stránkách ČSÚ zvolen bazický typ indexů (průměr 2015=100) a domácnosti celkem, dále je vybráno příslušné období a podrobná klasifikace. Po zobrazení tabulky je zvolen oddíl Rekreace a kultura a jeho příslušné položky, potom z části tabulky pod názvem „od počátku roku“ jsou čerpány indexy. Data jsou následně přepsána do tabulky, kterou lze nalézt v příloze, a cenová hladina je vypočtena ze vzorce (1).

Roky 2019, 2020 a 2021 jsou analyzovány podrobněji. Je vypočtena meziroční míra inflace v jednotlivých měsících v položkách, které jsou zařazeny v kulturním sektoru. Pro výpočet cenové hladiny těchto položek je na stránkách ČSÚ zvolen meziroční typ indexů a domácností celkem, dále jsou vybrány příslušné období a podrobná klasifikace. Po zobrazení tabulky je zvolen oddíl Rekreace a kultura a jeho příslušné položky. Z každého měsíce a položky je do tabulky převzat jeho příslušný index. Data jsou následně přepsána do tabulky, kterou lze nalézt v příloze, a opět cenová hladina je vypočtena ze vzorce (1).

Všechny výpočty meziroční cenové hladiny vychází dle Soukupa (2018, s. 32) ze vzorce:

$$\pi = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100, \quad (1)$$

kde:

π je míra inflace,

CPI_t – v běžném (sledovaném) období

CPI_{t-1} – CPI v předcházejícím období

Druhá část vlastní práce je založena na splnění hlavního cíle, a sice zhodnotit spotřební výdaje domácností, a vychází z dat nalezených na stránkách ČSÚ. Pro lepší zhodnocení výše výdajů u jednotlivých domácností jsou výpočty utříděny do tabulek, které lze nalézt v příloze. Jsou využity metody analýzy, komparace a deskripce. Konkrétně se jedná o výpočet podílů, umístění ve skupině, meziroční procentuální změny a změny v celém období (růsty a poklesy). Pro výpočet meziročního růstu či poklesu a zhodnocení vývoje příjmů a výdajů celkových domácností, jsou z jednotlivých PDF souborů převzata data do tabulky 12.

U příjmů se jedná o soubory pod názvem „Složení domácností a roční příjmy na osobu (% , Kč)“ pro jednotlivé roky. Pro výdaje jsou to soubory pod názvem „Domácnosti podle postavení osoby v čele“. Z důvodu limitované dostupnosti archivů statistického úřadu vychází údaje z let 2010-2020.

Pro výpočet podílů výdajů domácnosti na kulturu a rekreaci a jejich položek v letech 2019 a 2020 jsou převzaty do tabulek hodnoty, které lze nalézt po otevření souboru pod názvem „Domácnosti podle postavení osoby v čele“. V jednotlivých letech jsou převzaty do tabulky hodnoty, které spadají pod skupiny: domácnosti celkem, zaměstnanci celkem, domácnosti samostatně činné a důchodci. Každá z těchto skupin má vlastní spotřební výdaje, z nichž je následně spočítán procentuální podíl výdajů na rekreaci a kulturu. Údaje pro výpočet podílů spotřebních výdajů domácnosti, lze dohledat pouze pro zmíněné poslední 2 roky. Přehled výdajů domácnosti za rok 2021 bude připraven na podzim roku 2022.

Podíly výdajů pro jednotlivé položky v oddíle rekreace a kultura jsou vypočítány z celkových spotřebních údajů jednotlivých domácností a následně je provedena komparace. Výdaje domácností, jsou spočítané dle Budíkové (2010, s. 29) na základě vzorce relativní četnosti:

$$p_j = \frac{n_j}{n}, \quad (2)$$

kde:

p_j - výsledek vyjádřený z celků

n_j – průměrné roční spotřební výdaje jednotlivé domácnosti v 1 z položek v oddílu Rekreace a kultura

n – celkové průměrné roční spotřební výdaje jednotlivých domácnosti v oddílu Rekreace a kultura

Meziroční míra inflace v oddílu kultura a rekreace a spotřební výdaje domácností jsou v poslední kapitole porovnávány s vybranými státy EU. Data meziroční míry inflace v jednotlivých měsících a pro jednotlivé položky v oddíle rekreace a kultura pro vybrané státy EU pocházejí ze stránek Evropské centrální banky. Data jsou převzata pro rok 2019,2020 a 2021. V EU se pro výpočet míry inflace používá HICP. Pro porovnání meziroční míry inflace v kulturním sektoru mezi ostatními zeměmi EU jsou i pro ČR převzata data míry inflace, která jsou spočítána na základě HICP ze stránek ECB. Spotřební

výdaje domácností pro státy EU i ČR v kulturním sektoru pro rok 2019 a 2020 jsou převzaty z dat Eurostatu již procentuálně a dále jsou na základě grafů komorována mezi sebou.

Na základě metody syntézy je formulován závěr plynoucí z výsledků praktické části v návaznosti na teoretické podklady.

3 Teoretická východiska

Významným předpokladem rozvoje kultury jsou finanční zdroje, které do ní vstupují. Jedním z takových zdrojů, které podporují kulturu, jsou výdaje domácností, které jsou ale ovlivněny nejen sociálními podmínkami, ale i ekonomickými faktory, jako je vývoj cenové hladiny.

3.1 Kultura a spotřebitelské chování

Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) v souladu s definicí UNESCO je kultura souborem distinktivních duchovních a hmotných, intelektuálních i citových rysů, které charakterizují společnost nebo společenskou skupinu. Kultura zahrnuje vedle umění a písemnictví také způsoby života, způsoby soužití, hodnotové systémy, tradice a přesvědčení. Pojem kultura byl původně spojován s obděláváním zemědělské půdy (*agri cultura*). Linhart (2006) zmiňuje M. Tullia Cicerona v Tuskulských hovorech (45 př. n. l.), který nazval filozofii „kulturou ducha“ a tím položil základ pojetí kultury jako charakteristiky lidské vzdělanosti.

Dle Bačuvčíka (2017, s. 12) kultura patří mezi hlavní faktory, které ovlivňují přání a chování osob. Díky kultuře lidé získávají již od dětství prostřednictvím rodiny soubor hodnot, preferencí a způsobů chování. Právě z toho důvodu má kultura značný vliv na nákupní chování spotřebitelů. Osobní faktory, ale též mají vliv na spotřebitelské chování, patří sem například věk, stádium životního cyklu kupujícího, zaměstnání, ekonomické okolnosti a životní styl. Z hlediska pochopení člověka v dané společnosti dle Křížové (2018, s. 46) je stejně významná hmotná i nehmotná kultura. Hmotnou kulturou rozumíme nástroje, výrobky spotřební předměty, potraviny oblečení, ale i instituce a mnoho dalšího, příkladem nehmotné kultury jsou ideje, normy, umělecká díla, hodnoty a další symbolické artefakty.

Na otázku, jak tráví volný čas, lidé v rozvinutých zemích a chudých zemích, odpovídá Holcová (2001, s. 161), podle níž před dvaceti lety lidé v bohatých částech světa trávili volný čas u televize, kdežto lidé v chudých zemích tancovali večer na ulici. V Africe a na Středním východě to byly do očí bijící stále opakující varianty obrazů. Skupiny chlapců sedících pod baobabem, hloučky s turbanem postávající na nárožích, chlapci zírající, zívající. Na bezbřehou nudu bylo možné narazit zejména v oblastech, kde se žije velmi špatně, není co jíst, brzo se umírá. Dle Lojdové (2014, s. 12) v dnešní době se tento trend

spíše obrací, lidé, kteří žijí v dnešní konzumní společnosti, mohou naopak vést velmi aktivní životní styl, nestráví-li většinu svého času v obchodních centrech. Nabízí se jim možnost cestovat, číst nejnovější knihy vydané kdekoli na světě na čtečkách apod. Janiš (2016, s. 19) na to navazuje s myšlenkou, že v dnešní době se redukuje objem volného času. Lidé v práci tráví většinu svého času i po skončení pracovní doby, potom z tohoto důvodu vyhledávají pasivní způsob zábavy jako je sledování televize či čtení časopisu. Děti a mládež tráví volný čas u počítače, hraním her, brouzdáním po internetu. Dalším předpokladem pro pasivní způsob trávení volného času jsou ekonomické faktory, které zde často rozhodují o způsobu a místě trávení volného času. Lidé méně navštěvují divadla, koncerty, výstavy, a naopak je zde vzrůstající tendence k cestování především u mladých lidí bez závazků.

3.1.1 Hlavní kulturní oblasti

Pro potřeby sestavení odvětví kulturního sektoru ČR a následného jeho vysvětlení je využívána vlastní tabulka vytvořená s pomocí ČSÚ a NIPOS (2019a), kdy je kulturní sektor rozdělen do 11 odvětví v návaznosti na třídy CZ NACE.

Tabulka 1 Odvětví kulturního sektoru ČR

1. Kulturní dědictví
2. Interpretační (scénické) umění
3. Výtvarné (vizuální) umění
4. Periodický a neperiodický tisk
5. Audiovizuální a interaktivní média
6. Architektura
7. Reklama
8. Umělecké vzdělávání
9. Správa a podpora kulturní činnosti
10. Kulturní sféry
11. Kulturní a kreativní sektor

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ a NIPOS (2019a)

Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) **Kulturní dědictví** zahrnuje kulturní statky vzniklé v minulosti, proto je pro nás tak důležité jejich zachování, zachování naší historie. Zatímco

dle Johnové (2008 s. 13) kulturní dědictví netvoří jen výtvarné umění, ale zahrnuje i různorodé sbírky muzeí, památky, církevní stavby, knihovny, zoologické zahrady atd.

Pánek (2018, s. 426) se zmiňuje, že po vzniku republiky se podstatně zlepšily podmínky pro rozvoj interpretačního hudebního umění. Vedle opery Národního divadla v Praze vznikly operní soubory například v Moravské Ostravě, Olomouci, Českých Budějovicích. Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) oblast **interpretačního umění** zahrnuje více druhů živých kulturních akcí. Scénické umění má na starosti činnosti profesionálů i amatérů, jako je divadlo všech druhů, tanec všech druhů, opera, muzikál a další. Patří sem akce, které se vyskytují lokálně, např. festivaly a tradice udržované lokálním společenstvím a také vystoupení taneční, kabaretní a v cirkusu. Do hudby je zahrnuté v celém svém rozsahu živé i nahrané hudební vystoupení, vč. stahování nahrávek a jejich následného umístění na internet. Do interpretačního umění jsou zahrnuté části, které jsou tvořeny uměním amatérským (divadlo, hudba, tanec apod.)

Umění, je dle Kulky (2010, s. 437) tak široké, rozmanité a mnohotvárné, že jej nelze jasně a stručně definovat. Umění, je otázkou filozofickou. V 18. a 19. století byl pojem výhradně otázkou teoretickou, což znamená, že vzdělaný člověk bez problému rozpoznal, co umění je a co není. Ve 20. století se k otázce filozofické přidává problém praktický – jak umění poznat. Mnoho let se filozofové shodovali, že hlavním rysem umění je napodobovat realitu tak, jak se nám jeví. Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) výtvarným (vizuální) uměním se rozumějí formy umění, které se zaměřují na vytváření děl svou povahou vizuálních. Do této oblasti patří malba, kresba, sochařství, umělecká řemesla, fotografie a specializované služby designu. Jsou sem zahrnuti i spisovatelé a nezávislí novináři.

Halada (2017, s. 249) uvádí, že kategorie **periodického a neperiodického tisku** obsahuje knižní veletrhy a maloobchodní prodej knih a dalších tiskovin (novin, časopisů apod.). Dále jsou sem zahrnuty aktivity zpravodajských agentur a překladatelské a tlumočnické služby. Evidenci periodického tisku vede Ministerstvo kultury ČR.

Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) lze do oblasti **audiovizuálních a interaktivních médií** zařadit rozhlasové a televizní vysílání, film a video, které je ve fázi tvorby, distribuce, půjčování i projekce. Dále jsou zde zahrnuta interaktivní média, počítačové hry, zvukové nahrávky a maloobchodní prodej hudebních nahrávek a videozáznamů.

Smejkal (2022) rozumí **architektuře** jako umělému prostředí, které nás téměř všude obklopuje. Prostor, který bylo vytvořeno, je a bude vytvořeno pouze za účelem uspokojení všech požadavků lidí. Jsou to domy, města, silnice, mosty a je to také krajina, kterou po

staletí utvářel člověk. V architektuře se člověk rodí, žije a umírá. Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) k architektuře patří navrhování a plánování staveb, územní plánování měst a obcí.

Dále sem patří vypracování architektonických projektů všech druhů a dále různé služby a poradenství v architektuře.

Vysekalová (2018, s. 14) **reklamou** rozumí oznámení, ukázky nebo jinou prezentaci šířenou zejména komunikačními prostředky, jejichž cílem je podpora podnikatelské činnosti. Dále podpora spotřeby nebo prodeje zboží, výstavba, pronájem nebo prodej nemovitostí, prodej nebo výkon práv nebo povinností, propagace poskytování služeb, propagace ochranné známky, pokud není uvedeno jinak.

Umělecké vzdělávání dle NÚV (2022) zahrnuje širokou oblast jak formálního vzdělávání ve školských institucích, tak neformálního vzdělávání, na němž se podílejí nejen kulturní instituce a zařízení, ale i nevládní neziskové organizace a další subjekty. Lze hovořit o vzdělávání v uměleckých oborech, ale také o vzdělávání prostřednictvím umění. Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) do uměleckého vzdělávání patří hudební, taneční, dramatické a jiné umělecké vzdělávání včetně souvisejících podpůrných činností a služeb. Pod **správou a podporu kulturních činností** spadají správní činnosti prováděné ministerstvem kultury a dalšími institucemi a též činnosti občanských sdružení a dalších speciálních organizací oprávněných k výkonu kolektivní správy práv či provádějících podporu kulturní činnosti.

Příbuzné oblasti **kulturní sféry** lze dle ČSÚ a NIPOS (2019a) seskupovat do tzv. sfér:

- kulturní dědictví, zahrnující oblast hmotného, nehmotného kulturního dědictví a architektury;
- živá originální umělecká tvorba, oblast interpretačního umění, vizuálního umění, reklamy a uměleckého vzdělávání;
- kulturní média zahrnující periodický a neperiodický tisk a audiovizuální a interaktivní média;
- správa a podpora kulturní činnosti, oblast zahrnující provoz a správu vč. organizací oprávněných k výkonu kolektivní správy práv a podobně.

Poslední je **kulturní a kreativní sektor**, který dle Žákové (2015, s. 242) zahrnuje činnosti, jejichž základem je lidská kreativita, dovednosti a talent. Toto odvětví je založeno na kulturních hodnotách, uměleckých a kreativních projevech. Má potenciál vytvářet bohatství a pracovní místa zejména využitím duševního vlastnictví.

3.1.2 Poskytovatelé kulturních služeb

ČSÚ a NIPOS (2019a) v rámci jednotlivých oblastí rozeznává kulturní činnosti jako např. činnost muzeí a galerií a dále kulturní služby či statky. Nositele uvedených kulturních činností, popř. služeb či statků, lze také souhrnně označit za poskytovatele kulturních statků a služeb. V tabulce 2 jsou zveřejněny kulturní služby, které zahrnují činnosti různých poskytovatelů, jimiž uspokojují kulturní potřeby obyvatel ČR.

Tabulka 2 Poskytovatelé kulturních služeb v ČR

Památkové objekty	zámky, kláštery, kostely, zříceniny, mlýny, věže apod.
Muzea a galerie	stálé, nevýdělečné instituce otevřené veřejnosti, které získávají, uchovávají, zkoumají a vystavují hmotné doklady o člověku a jeho prostředí
Výstavní sál	místo sloužící k vystavování uměleckých děl.
Knihovna	instituce sloužící primárně ke zpřístupnění knihovních jednotek veřejnosti.
Archiv	instituce určená k uchovávání, ochraňování, evidování a zpřístupňování historicky cenných písemných pramenů.
Divadlo	místo, které obvykle se svým uměleckým souborem a na svých scénách, popř. ve svých sálech, pravidelně produkuje divadelní a taneční představení.
Koncertní sál / hudební soubor	místo poskytující prostor pro vystoupení hudebního tělesa.
Kulturní dům	instituce ve které probíhá různorodá kulturně – vzdělávací a zájmová činnost.
Festivaly	divadelní, filmové, hudební, literární a taneční.
Rozhlas a televize	zařízení přijímající rozhlasové a televizní vysílání.
Kino	kulturní zařízení, jehož hlavní činností je pravidelné promítání filmů pro veřejnost za vstupné.
Ostatní poskytovatelé	výstavní činnosti v oblasti profes. výt umění a architektury, kulturně – vzdělávací a zájmová činnost, vydavatelé

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ a NIPOS (2019a)“

Obvykle je rozsah kulturních oblastí dle ČSÚ a NIPOS (2019a) širší než činnosti poskytovatelů, kteří jsou do nich zařazeni. Poskytovatelé služeb jsou tedy svým způsobem

zástupci jednotlivých území, která však nepokrývají vyčerpávajícím způsobem celé území. Údaje o ostatních poskytovatelích jsou považovány za údaje o aktivitách v těch kulturních oblastech, které nelze jednoznačně přiřadit předchozím poskytovatelům. (např. maloobchodní prodej knih, uměleckých předmětů, tvorba hudebních nahrávek atd.).

3.1.3 Poskytování a financování kultury v ČR

Ministerstvo kultury (2022a) podle § 8 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je ústředním orgánem státní správy na úseku kultury. MK je ústředním orgánem státní správy pro umění, kulturně výchovnou činnost a kulturní památky apod. dále řídí Památkovou inspekci jako svůj specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče.

Dle ČSÚ a NIPOS (2019a) se financování kultury člení na tři základní zdroje. První jsou veřejné zdroje (přímá a nepřímá podpora státu, územních samosprávních jednotek a státních mimorozpočtových fondů – Státní fond kultury České republiky a Státní fond kinematografie). Soukromé zdroje jako jsou výdaje domácností, podniků a příjmy od nevládních neziskových organizací. Kultura je z velké části financována ze zdrojů soukromého sektoru, na který připadají více než čtyři pětiny všech zdrojů. Poslední kategorie financování je nazývána „ostatní svět“, což jsou peněžní prostředky od Evropské unie a ostatních mezinárodních organizací). Ministerstvo financí (2022) je organizací, která v současné době reguluje maximální ceny pro kulturu.

Dle Sedmihradského (2017, s. 8) výnosy (příjmy) kultury představují zvýšení ekonomického prospěchu v určitém období. Pro potřeby sestavení účtu kultury se sledují celkové výnosy a příjmy (bez DPH a spotřební daně) poskytovatelů kulturních aktivit podle finančních zdrojů kultury:

- tržby za vlastní výkony (vč. vybraného vstupného);
- příspěvky a dotace na provoz (dle úrovně řízení veřejné správy);
- granty a ostatní příspěvky na provoz od jiných subjektů než veřejné správy;
- dary a sponzorské příspěvky;
- tržby z prodeje nehmotného a hmotného majetku a ostatní (výše neuvedené) výnosy.

Dotáční programy Ministerstva kultury

MK (2022b) uvádí podle § 16 odst. 2 zákona o státní památkové péči, že může příspěvek na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury, pokud je zájem o zachování kulturní památky. Jedná se o kulturní památku na území České republiky svého druhu ojedinělou, případně je-li kulturní památka v havarijním stavu nezaviněném jejím vlastníkem anebo je-li kulturní památka zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury).

MK (2022b) má v současnosti 8 specializovaných programů na obnovu kulturních památek, které jsou financovány ze státního rozpočtu Ministerstvem kultury.

První je dle MK (2022b) **Program záchrany architektonického dědictví**, který se specializuje na obnovu kulturních památek, které jsou nejcennější součástí architektonického dědictví (například hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely).

Další je dle MK (2022b) **Havarijní program**, který je orientovaný na zajištění nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb.

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón je dle MK (2022b) zaměřen na obnovu kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech historických měst prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny. Finanční příspěvky mohou být z tohoto programu poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí společně s vlastníkem na obnově kulturní památky.

Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny je dle MK (2022b) zaměřený na obnovu kulturních památek nacházejících se ve vesnických památkových rezervacích a ve vesnických a krajinných památkových zónách (zejména památek lidové architektury, například zemědělských usedlostí, chalup, kapliček a božích muk).

Další je **Program restaurování movitých kulturních památek**, jehož cílem je dle MK (2022b) poskytnout příspěvky na obnovu (restaurování) movitých kulturních památek, zejména významných děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací umístěných v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně vzdělávací nebo náboženské účely (například obrazy a sochy v kostelech).

Na **podporu obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností** jsou dle MK (2022b) finanční prostředky určeny na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které se nalézají mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami a které nejsou ve vlastnictví České republiky.

Podporu pro památky UNESCO zřídilo MK (2022b) kultury ČR poprvé v roce 2008 za účelem podpory všestranného rozvoje památek zapsaných na seznam světového dědictví, které se nacházejí na území ČR. Pro čerpání finančních prostředků z tohoto programu, byly vytvořeny tři prioritní oblasti: tvorba management plánů, vědecko-výzkumné aktivity a prezentace, propagace a edukace statků UNESCO.

Program kulturní aktivity v památkové péči je dle MK (2022b) orientován na podporu veřejně prospěšných projektů předložených spolky, popř. dalšími subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového fondu v ČR a k nejširší popularizaci péče o něj.

Další důležitý program **Kreativní Evropa** (2022), je program Evropské unie na podporu kulturních a kreativních odvětví, který vznikl v roce 2014 spojením úspěšných programů MEDIA a Kultura a je podporován i v dalších letech včetně roku 2022. Unijní program zaměřený na podporu kinematografie a kulturních a kreativních odvětví z něhož jsou financovány projekty v oblasti scénických umění, výtvarného umění, nakladatelství a literatury, filmu, televize, hudby, mezioborového umění, kulturního dědictví a videoher. V České republice bylo podpořeno již 213 podpořených projektů.

Zatímco Ministerstvo průmyslu a obchodu (2022) připravilo speciální dotační program **COVID – Kultura** v roce 2021 ve spolupráci s Ministerstvem kultury jako reakci na celosvětovou pandemii koronaviru. Má pomoci podnikatelským subjektům a OSVČ z oblasti kultury, které byly omezeny v podnikatelské činnosti v souvislosti s negativními dopady mimořádných opatření.

3.2 Definice inflace

Dle Kociánové (2012, s. 12) „*je termín inflace základním, často nechtěným, mnohdy nevnímavým, a přesto stálým průvodcem našich peněz.*“

Podle Baidena (2012, s. 11) je inflace projevem ekonomické nerovnováhy, promítající se do zvyšování cen. Stává se zjevem, jenž znehodnocuje peníze. Tudíž míra inflace je totožná s mírou znehodnocování peněz. Jurečka (2017, s. 128) a Revenda (2011, s. 274) vnímají inflaci jako zvyšování cenové hladiny, které má za následek snižování kupní síly peněz. Ta se zpravidla mění nepřímou úměrou k vývoji cenové hladiny. Jinak jde o znehodnocení peněz. Jedná se o růst obecné cenové hladiny v dané ekonomice, nikoliv růst cen jednotlivých druhů výrobků či zboží. Ale i s růstem průměrné cenové úrovně v hospodářství mohou ceny některých výrobků či zboží také klesat. Holman (2011, s. 526) uvádí, že inflace je zmenšováním kupní síly peněz, nikoliv kupní síly lidí. Dle Černohorského (2020, s. 164) inflaci není rozuměn růst cen všech druhů výrobků či služeb, nýbrž pohyb cenové hladiny v dané ekonomice. Cenové relace se neustále mění, jedno zboží se stává relativně dražší oproti jinému, jiné zboží může naopak relativně zlevnit.

Oproti tomu deflace dle Jílka (2013, s. 106) jakožto opačný jev, je způsobená nízkým růstem peněžní zásoby spojeným s poklesem rychlosti oběhu peněz. Dle Jurečky (2017, s. 150) při deflaci dochází k reálnému zdražení budoucích závazků. Deflace je výhodná pro věřitele, naopak nevýhodná pro dlužníky, kterým hodnota stávajícího dluhu neklesá. Většinou je doprovázena nárůstem nezaměstnanosti, krachů a konkurzů, dochází k ekonomickému útlumu. Jílek (2013, s. 100) uvádí, že se jedná o posílení kupní síly dané měny, spotřebitelé později potřebují méně peněz na nákup stejného zboží. Při deflaci existuje všeobecná nejistota, banky a podniky se dostávají do vážných problémů. Někteří ekonomové považují deflaci za nebezpečnější než vysokou inflaci. Deflace dle Spěváčka, V. a kol., (2016, s. 267) je vymezována nejen jako dlouhodobý pokles cenové hladiny měřený pomocí určitého cenového indexu, ale je též spojená se změnami v inflačních očekáváních ekonomických subjektů.

Černohorský (2020, s. 183) uvádí, že dezinflace naopak znamená snižování míry inflace, tzn. cenová hladina roste, ale stále pomalejším tempem, při měření se projevuje stále nižšími kladnými čísly v čase. Např. v České republice můžeme hovořit o dezinflaci, když

došlo k poklesu míry inflace z 10,7 % v roce 1998 na 2,1 % v roce 1999. Spěváček, V. a kol., (2016, s. 367)

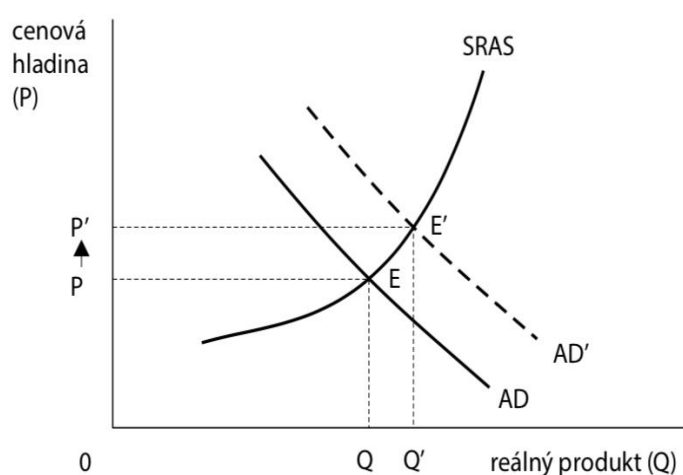
Farkačová (2021, s. 134) se zmiňuje, že existuje i pojem stagflace při, které dochází k situaci v ekonomice, kdy se reálný produkt nemění (stagnuje), ale cenová hladina roste. V ekonomice může nastat další horší situace jako je slumpflace, kdy dochází k poklesu reálného produktu a růstu cenové hladiny Jurečka (2017, s. 128).

3.3 Příčiny a druhy inflace

Dle Žáka (2020, s. 34) existuje inflace poptávková, která vzniká při nerovnováze nabídky a poptávky, s převisem poptávky. Dále inflace nabídková, která je způsobená růstem nákladů a importní inflace, která je způsobená růstem dovozních cen. Revenda (2011, s. 283) uvádí, že pro identifikaci hlavních příčin neboli typu inflace, potřebujeme, tj. model AS-AD. Daný model popisuje dosahování makroekonomické rovnováhy mezi tzv. agregátní poptávkou (AD) a agregátní nabídkou (AS). Říká se jim agregátní, protože jde o celkové množství zboží a služeb finální spotřeby v dané ekonomice za určité časové období při různých úrovních domácí cenové hladiny.

Dle Jurečky (2017, s. 138) může být důvodem poptávkové inflace i nárazové čerpání úspor domácností a firem, kdy dochází k výrazným skokům poptávky, na které však nabídka není schopna tak rychle reagovat.

Obrázek 1 Poptávková inflace

Zdroj: Jurečka (2017, s. 138)

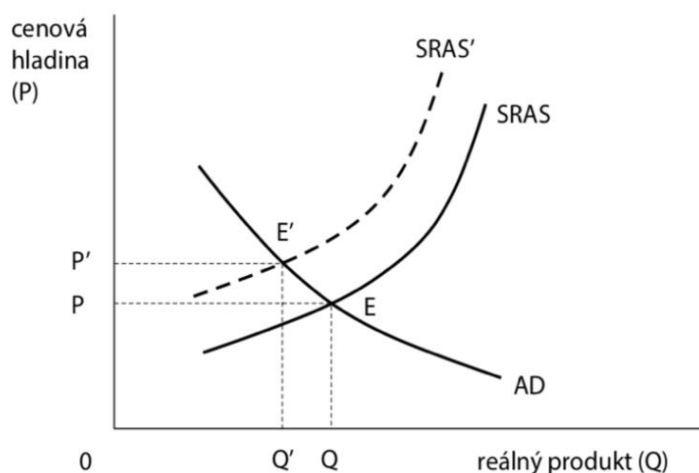
Obrázek 1, dle Jurečky (2017, s. 138) znázorňuje situaci, kdy došlo ke zvýšení agregátní poptávky. Nejdříve se rovnováha nacházela v bodě E, při rovnovážné cenové

hladině P a rovnovážném produktu Q. Při poptávkové inflaci se křivka agregátní poptávky AD posouvá doprava nahoru a dochází k posunutí rovnováhy do bodu E'. Dojde tak ke zvýšení cenové hladiny na P' a zvýšení produkce na Q'. Křivka agregátní nabídky SRAS se nijak nemění.

Dle Baidena (2012, s. 20) je inflace vždy způsobena buď zvýšením nabídky peněz nebo poklesem poptávky po penězích. Hodnota peněz je chápána jako čistě podřízená těmto dvěma faktorům.

Spěváček, V. a kol., (2016 s. 369) říká, že v případě nabídkové inflace může být prvotní impuls vyvolán vysokými cenami v situaci výrazných monopolních nebo oligopolních struktur v ekonomice, které umožňují dosahovat vysoké ziskové marže. U inflace taženou agregátní nabídkou dochází ke změně v cenách výrobních faktorů, jedná se nejčastěji o změnu mzdových nákladů anebo cen základních surovin, jako je třeba ropa.

Obrázek 2 Nákladová inflace

Zdroj: Jurečka (2017, s. 140)

Obrázek č 2 uvádí, že křivka agregátní nabídky (SRAS) se v důsledku zvýšených nákladů posune doleva z pozice SRAS do pozice SRAS'. Při nezměněné křivce AD se bod rovnováhy posune z E do E'. Vzhledem k tomu, že tento bod leží výše než původní rovnovážný bod, je tento posun spojen s inflací. Nové rovnováhy bude dosaženo při posunutí z P na úroveň P'. Jurečka (2017, s. 140)

Ve poznámce Máče (2013, s. 164) se lze dozvědět, že existuje inflace **očekávaná**, při které, lidé očekávají růst cenové hladiny v následujícím období. Podle Holmana (2011, s. 539) platí, že inflační očekávání zapouštějí své kořeny také do dlouhodobých cenových a

mzdových smluv. Lidé podléhají dojmu, že bude-li vše indexováno podle inflace, pak inflace vlastně nevádí. Tento dojem je, ale klamný, díky inflačním očekáváním se inflace v ekonomice usadí. Tímto inflace získává nový rys – **setrvačnost**. Jurečka (2017, s. 142) uvádí, že se podle toho, zda se očekávání ukáže jako správné, nebo chybné, se rozlišuje anticipovaná a neanticipovaná inflace. Když se míra skutečné inflace a míra očekávané inflace rovnají, je inflace anticipovaná (předvídaná) a naopak.

Další druhy inflace

Dále dle Žáka (2020, s. 34) je rozlišována inflace mírná (do 10 %), pádivá (do 100 %) a hyperinflace (nad 100 %). Za přijatelnou lze ve vyspělých tržních ekonomikách považovat inflaci kolem 2-4 % ročně. Česká republika byla se svou inflací kolem 2-3 % považována za zemi s nejnižší inflací z postkomunistických ekonomik.

Jurečka (2017, s. 135).se zmiňuje, že při **mírné** (plíživé) inflaci peněžní systém funguje dobře, cenová hladina roste pomalu. Ceny statků a služeb jsou relativně stabilní a lidé mohou důvěřovat penězům. Smlouvy se uzavírají v nominálních cenách. Řádově se míra inflace pohybuje v jednociferných číslech, maximálně do 10 %.

Inflace **pádivá** je dle Jurečky (2017, s. 135) rychlou inflací, představovanou ročním cenovým růstem ve výši dvou – a někdy i tříciferných čísel. Tento typ inflace je spojen se značnými ekonomickými a sociálními náklady. Protože pádivá – tedy „utíkájící“ inflace snižuje výkonnost ekonomického systému a kvalitu systému sociálního, není považována za přijatelnou a je vnímána jako symptom nezdravého ekonomického vývoje.

Jílek (2013, s. 93) považuje za **hyperinflaci** ztrátu kupní síly peněz v takovém měřítku, že porovnání částek z operací provedených v rozdílných okamžicích je zavádějící. Dle Jurečky (2017, s. 135). je hyperinflace extrémní formou inflace, při níž rostou ceny o tisíce, desetitisíce, statisíce a miliony procent ročně. Přesnější vymezení zpravidla považuje za hyperinflaci takovou situaci, kdy růst cenové hladiny přesahuje 50 % měsíčně. Vztah mezi měsíční a roční mírou inflace je možné vyjádřit pomocí složeného úrokování. Pokud by například činila měsíční míra inflace 50 % a trvala po celý rok, dosáhla by roční míra inflace 12 800 %. Jde v podstatě o zhroucení peněžního systému země. Peníze ztrácejí schopnost plnit své funkce a ekonomika se postupně naturalizuje, tzn. že se od peněžní směny stále více přechází ke směně naturální. Náklady na výrobu platidel, tzn. na buničinu, tiskárenská barviva, ochranné prvky atd. bývají vyšší než hodnota, kterou tato platidla vyjadřují. Dransfield (2018, s. 167) dodává, že hyperinflace bývá často způsobená

válkou nebo přírodními katastrofami, jako je hladomor, kdy se vláda uchýlí k tisku více peněz. Jak množství peněz roste, zatímco dostupnost zboží klesá, pak ceny mohou jen růst.

Jílek (2013, s. 93) uvádí příklad hyperinflace v německé Výmarské republice v letech 1921 až 1923, která byla způsobena masivním růstem peněžní zásoby. Příčina hyperinflace spočívala v silném růstu vládního zadlužení Německa podporovaného Říšskou bankou.

3.4 Důsledky inflace

Jeden konkrétní důsledek dle Farkačové (2021, s.136) intuitivně vnímá široká veřejnost, a to pokles reálného bohatství, tedy pokles kupní síly peněz, protože kvůli inflaci si za stejný objem úspor můžeme koupit méně věcí. Holman (2011, str. 542) na tuto myšlenku navazuje, že se lidé opravdu domnívají, že jedním z největších dopadů inflace je, že snižuje jejich reálný důchod. Inflace též nezvyšuje pouze ceny, ale i mzdy a další důchody. V určitém krátkém období mohou ceny růst rychleji než mzdy, ale v dlouhém období tomu tak není.

Kdo ztrácí v období inflace? Na tuto otázku odpovídá Dransfield (2018, s.166), dle něj jsou to ti členové ekonomiky, kteří mají největší schopnost (moc) zvyšovat své vlastní ceny a příjmy, jako jsou výrobci zboží, kteří mají monopolní pravomoce nebo nedostatek práce, pravděpodobně v období inflace utrpí nejméně. Naproti tomu ostatní členové společnosti jsou méně schopni zvyšovat své ceny a příjmy, kupř. zaměstnanci v profesích, které nejsou zastoupeny odbory, nebo malí výrobci zboží, kde je velká konkurence konkurenčních výrobců. Inflace ovlivňuje lidi za různých okolností. Lidé s nízkým příjmem si mohou dovolit méně zboží, včetně základních potřeb. Lidé se uchylují ke koupi produktů s nejnižší cenou. U lidí s pevným příjmem dochází k poklesu reálného příjmu (co si lze dovolit s přicházejícími penězi). Peníze ztrácejí hodnotu, takže lidé s pevným příjmem méně spoří a více utrácí. Lidé s vysokým příjmem mohou přejít na levnější alternativy a omezit některé extravagantní nákupy, mohou též méně šetřit a více utrácet.

Jurečka (2017, s. 145–147) upozorňuje na účinky inflace, které se především projevují v mikroekonomické rovině, ačkoliv je tento jev makroekonomickým fenoménem. Existuje zde sociální nestabilita a nejistota v ekonomickém rozhodování, zejména v rozhodování o investicích. Zvyšuje se rizikovost, která ztěžuje odhad očekávané mezní efektivity investic. Inflace brzdí uzavírání dlouhodobých obchodních a kooperačních

smluv. Další nepříjemnost, která inflaci doprovází, je snížení kvality informací o vztahu poptávky a nabídky na trzích výrobních faktorů a produktů. Např. výrobci mylně vnímají růst ceny statku, na jehož nabídce se podílejí, za růst vyvolaný zvýšeným zájmem o tento statek a zvyšují výrobu. Důležitým důsledkem inflace je přerozdělení reálného národního důchodu. Ceny nerostou u všech výrobků stejnoměrně, to znamená, že se diferencují reálné příjmy výrobců těchto statků i reálné přínosy jejich spotřebitelů. K redistribuci dochází proto, že domácnosti a firmy kupují rozdílné kombinace výrobků a služeb a prodávají rozdílné výrobní faktory, služby a produkty. Výsledek redistribuce závisí na konkrétním typu inflace. Inflace nejméně poškozuje a spíše přispívá subjektům, jejichž ceny výrobků nebo služeb se utvářejí tržně a bez prodlení se přizpůsobují obecnému cenovému vývoji.

Dle Revendy (2011, s. 282) může být inflační vývoj spojen s mírnou a nulovou inflací spojenou s pozitivními důsledky a projevy, které celkově mohou převýšit negativa. Mírná inflace vede k vyššímu tempu reálného ekonomického růstu, než by tomu bylo při nulové inflaci. Z dlouhodobého pohledu jde o cenovou stabilitu, která je charakterizována do výše 2 % na roční bázi. S poklesem míry inflace klesá její volatilita a subjekty se mohou přizpůsobit. Z krátkodobého pohledu jde o naplnění existence diskutované poloinflace. Poloinflace se dá nazvat jako další emise peněz, která vede nejen k růstu cenové hladiny, ale i růstu reálného výstupu. Za prospěšnost mírné inflace se považuje růst efektivnosti proticyklické měnové politiky. Tato prospěšnost je však sporná, proto bude nulová inflace jedinou alternativou, pokud mírná inflace nepřináší žádné pozitivní důsledky. Spěváček, V. a kol., (2016, s. 388) se přidává k výše uvedenému konstatování a zmiňuje se o empirických studiích, kde se ukazuje, že v případě nízkých hodnot při mírné inflaci existují spíše pozitivní důsledky pro ekonomický růst, vyšší míry inflace jsou pro ekonomický růst nepříznivé.

Ve zmínce od Dransfielda (2018, s.167) se dozvídáme, že chudí lidé jsou první, kdo trpí v době inflace. Například v Keni je důležitou součástí jídelníčku lidí kukuřičné zrno. V posledních letech došlo k velkým suchům, což snížilo dostupnost kukuřice, a tím se zvýšila její cena. Sucho zasahovalo Keňu každé dva nebo tři roky, což vedlo k drahému importu kukuřice, a to také zvýšilo míru inflace. Lidé s pevným příjmem jsou ti, jejichž příjmy zůstávají stejné nebo téměř stejné během období inflace. Mohou to být špatně placení pracovníci, kteří nejsou v odborech, nebo důchodci. V době inflace trpí také pracovníci, kteří jsou nekvalifikovaní, a mají tedy menší vyjednávací sílu, jako jsou uklízeči kanceláří a obsluha parkovišť. Kvalifikovaní pracovníci na dobře placených místech mohou být schopni

vyjednávat se svými zaměstnavateli o zvýšení mezd. To je často případ lidí, kteří pracují pro vládu: státní zaměstnanci, učitelé, policie a ozbrojené síly. Naopak lidé, kteří si půjčují peníze v období inflace, pravděpodobně získají. Když potom přijdou splatit částku, kterou si půjčili, hodnota jejich splátky klesne.

3.5 Měření inflace

ČSÚ (2022a) uvádí, že informace o dosažené míře inflace jsou využívány pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů také pro snížení rozdílů mezi příjmy a výdaji domácností.

Dle ČSÚ (2021a) Statistika rodinných účtů (SRÚ) sleduje hospodaření soukromých domácností na základě jimi poskytovaných údajů. Toto šetření má v ČR dlouholetou tradici, která se datuje již od roku 1957. V současnosti jsou vyšetřeny domácnosti, které byly předtím náhodně vybrány a vyšetřeny v rámci šetření Životní podmínky domácností (SILC). SILC zjišťuje také výši a skladbu příjmů domácností. SRÚ poskytuje důležité a žádané údaje o odlišnostech spotřeby v jednotlivých typech domácností (např. v domácnostech zaměstnanců, nepracujících důchodců, rodin s dětmi, OSVČ), ukazuje rozdíly v hospodaření rodin na venkově a ve městech, zjišťuje vliv faktorů, jako jsou například pohyb cen, nebo situace na trhu, na strukturu výdajů a spotřební zvyklosti českých domácností. Žádné z těchto informací nelze získat z jiných zdrojů. SRÚ je celoroční šetření prováděné ve všech krajích republiky.

Příjmy domácností dle Valoucha (2016, s. 12) lze zjednodušeně definovat jako peněžní částky, které jednotliví členové domácnosti obdrží v hotovosti nebo bezhotovostně (tj. převodem na bankovní účet). Mezi nejčastější příjmy domácností patří příjmy ze zaměstnání nebo podnikání, sociální dávky, příjmy z pronájmu, stipendií, úroky z vkladů. Příjem domácnosti lze dále rozdělit na čistý příjem (tj. po odečtení sociálního a zdravotního pojištění a zdanění) a hrubý příjem, do kterého se nezapočítává zaplacené sociální a zdravotní pojištění a daně.

Výdaje domácností jsou rozuměny Valouchem (2016, s. 13) jako peněžní částky, které jsou vynakládány na zajištění domácnosti, bydlení a potřeb jednotlivých členů

domácnosti. Mezi důležité výdaje domácnosti patří fixní výdaje, jsou to výdaje, které se velmi obtížně mění nebo minimalizují, patří např. splátky hypotéky, splátky leasingu na auta, inkasa, paušály na internet a mobily, ale také daně, zdravotní a sociální pojištění atd. Mezi další druhy výdajů patří kontrolovatelné výdaje, jejich výši lze ovlivnit a dotčená částka závisí pouze na našem rozhodnutí, patří sem např. výdaje na zábavu (večeře a obědy v restauracích, návštěvy kaváren, barů, kin, sport atd.) a oblečení, ale také pravidelné kapitálové výdaje a úspory.

Najít úspory dle Valoucha (2016, s. 15) na straně výdajů dané domácnosti je obvykle jednodušší než zvýšit její příjem. Na straně výdajů existuje prostor pro snížení jejich celkové výše především na straně kontrolovatelných výdajů je možnost její výši ovlivnit. Např. chození do kina lze nahradit sledováním filmů doma na DVD nebo videu, lze omezit večeře v restauracích a nahradit je jídlem doma. Na příjmové straně lze najít jiné, lépe placené zaměstnání nebo přidat k současnému zaměstnání další, můžeme zvážit možnost podnikání, podívat se, zda by nebylo možné dočasně volné finanční prostředky lépe investovat a navýšit jejich portfoliové příjmy atd.

Výsledky SRÚ jsou dle ČSÚ (2021a) nezbytné při vytváření tzv. spotřebního koše, který ČSÚ využívá při výpočtech indexu spotřebitelských cen, tzv. inflace.

Soukup (2018, s. 32) vysvětluje míru inflace jako změnu cenové hladiny za určité období. Pomocí indexu spotřebitelských cen (CPI) lze míru inflaci vyjádřit procentuálně, následujícím vzorcem:

$$\pi = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100, \quad (3)$$

kde:

π je meziroční míra inflace

CPI_t je index spotřebitelských cen v běžném (sledovaném období)

CPI_{t-1} je index spotřebitelských cen v předcházejícím období

ČSÚ (2022a) zveřejňuje, že pro správnou interpretaci každého cenového indexu je nutno si vždy uvědomit, ke kterému období je počítán. Při vyjadřování míry inflace pomocí indexu spotřebitelských cen jsou často uváděna různá čísla, která, i když rozdílná, jsou správná.

Podmínkou je přesné věcné, prostorové a časové vymezení. To znamená uvést jednoznačně období, za které je míra inflace uváděna a dále základ, k nímž se vymezené období porovnává.

Černohorský (2020, s. 187) vysvětluje čtyři základní postupy, podle nichž se určuje míra inflace a jaké mohou nastat interpretační problémy při měření inflace. První je míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen, vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců. Výhodou tohoto klouzavého průměru je eliminace sezonních výkyvů. Tato míra inflace se používá zejména při výpočtu reálných mezd, důchodů apod.

Další mírou je dle Černohorského (2020, s. 187) inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku. Vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny ve vykazovaném měsíci daného roku oproti stejnému měsíci předchozího roku. U této míry se jedná o dosaženou cenovou úroveň, která vylučuje sezonní vlivy tím, že se porovnávají vždy stejné měsíce.

Třetí mírou zmíněnou Černohorským (2020, s. 187) je míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu měsíci. Poslední je míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (průměr roku 2015 = 100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného měsíce příslušného roku proti průměru roku 2015. Tato míra inflace se využívá pro analýzu dlouhodobých podrobných trendů vývoje cenových hladin a životních nákladů.

Cenové indexy

Podle Holmana (2011, s. 544) se inflace měří pomocí tří základních indexů: index spotřebitelských cen (anglická zkratka CPI), index cen výrobců (anglická zkratka PPI) nebo indexů platných pro určitá odvětví – jako index zemědělství, stavebního sektoru apod. První typ indexu je založen na výběru reprezentativního koše zboží a služeb finální spotřeby. Jednotlivým položkám je přidělena váha a jsou vyjádřeny v cenách daného a předchozího období.

Index spotřebitelských cen (CPI)

ČSÚ (2021b) vysvětluje, že index spotřebitelských cen patří v soustavě cenových indexů vypočítávaných v České republice mezi nejdůležitější indikátory cenového vývoje.

Reprezentativním způsobem měří v časovém vývoji relativní změny konečných spotřebitelských cen (včetně všech daní) zboží a služeb placených obyvatelstvem. Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) za domácnosti celkem jsou používány k měření inflace v České republice.

Dle ČSÚ (2021b) se pro výpočet indexu spotřebitelských cen po určité období využívá stálých vah výchozího období, jedná se tedy o Laspeyresův index, který se vypočte pomocí vzorce:

$$I = \frac{\sum p_1^1 * p_n q_0}{\sum p_0 q_0}, \quad (4)$$

kde:

I je index za sledované období k základnímu období (bazický index)

p_1 je cena zboží (služby) ve sledovaném (běžném) období

p_0 je cena zboží (služby) v základním období

$p_0 q_0$ stálá váha – výdaje domácností za zboží (službu) v základním období

Podle Holmana (2011, s. 540-541) výhodou tohoto indexu je jednoduchost a rychlost jeho výpočtu. Výpočet spočívá v tom, že jednotlivé položky v koši (indexy cen) ve sledovaném období vynásobíme jejími vahami, poté je sečteme a dostaneme index spotřebitelských cen, který se ještě porovnává s CPI předchozího období. Výsledkem toho je výše inflace. Dle Revendy (2011, s. 296), to má několik dalších výhod jako například to, že údaje jsou rychle k dispozici souhrnně za celou ekonomiku 12krát za rok, index lze výběrově počítat i v kratších intervalech, a dokonce za jednotlivé regiony, což u deflátoru, o kterém se bude mluvit v dalším odstavci, není možné. Černohorský (2020, s. 185) v tom vidí i nevýhodu, která spočívá v tom, že se počítá, s jakousi „průměrnou“ domácností, přičemž struktura spotřeby každé domácnosti se liší.

Dle ČSÚ (2018) CPI prošel v průběhu doby rozsáhlými vývojovými etapami. Po roce 1989 bylo nutné se přizpůsobit podmínkám tržní ekonomiky a liberalizace cen. Pro přehlednost je v následujících dvou tabulkách 3 a 4 je uvedeno, jak se změnil od roku 1989 do roku 2021 spotřební koš a výpočet indexu spotřebitelských cen.

Tabulka 3 Úprava spotřebního koše v ČR v období 1989-2009

Rok revize	Výpočet CPI
1989-1990	Revize indexů spotřebitelských cen, která probíhala v těchto letech byla poslední. Pro výpočet indexu maloobchodních (spotřebitelských) cen byly konstruovány váhy na základě údajů maloobchodního obratu. Spotřební koš členěn na 4 skupiny: potravinářské zboží, nepotravinářské zboží, veřejné stravování, služby. Počet respondentů byl 1051. Od roku 1991 došlo k sjednocení CPI i životních nákladů.
1993-1994	Revize byla uplatněna od ledna 1995. Váhy byly sestaveny na základě výsledků statistiky rodinných účtů. Kromě úhrnného váhového schématu průměrné domácnosti byla zpracována schémata pro výpočet 8 sociálních skupin. Váhy stanoveny na základě výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1993. Spotřební koš členěn do 10 skupin podle COICOP. Počet reprezentantů byl 737.
1999–2000	K uplatnění revize došlo od ledna 2000. Váhový systém byl stanoven na základě výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1999 a korigován statistikou národních účtů. Spotřební koš byl členěn do 12 skupin podle COICOP. Celkem 775 reprezentantů. Rok 1999 byl základním obdobím.
2005-2006	Váhový systém v těchto letech byl stanoven na základě výsledků statistiky rodinných účtů za rok 2005 a korigován statistikou národních účtů. Spotřební koš členěn do 12 skupin podle CZ-COICOP. Celkem 729 reprezentantů. Při revizi byly nově zavedeny tzv. subindexy. Rok 2005 byl základním obdobím. Byla založena časová řada indexů v souladu s požadavkem Eurostatu, za základ byl vzat průměr roku 2005=100.
2009	Na základě doporučení Eurostatu bylo přistoupeno k aktualizaci váhových systémů. Stálé váhy z roku 2005 byly aktualizovány podle výpočtů statistiky národních účtů v roce 2008. Byla zvolena nová metoda řetězení indexů. Cena základního období byla změněna z prosince 2005 na prosinec 2009.

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2018) a ČSÚ (2021b)

Tabulka 4 Úprava spotřebního koše v ČR v období 2010-2021

Rok revize	Výpočet CPI
2010-2011	Výpočet revidovaných indexů byl zahájen od ledna 2012. Ve spotřebním koši bylo 692 reprezentantů (vč. deseti subindexů). Váhy vycházely ze statistiky rodinných účtů a byly korigovány statistikou národních účtů. Rok 2012 byl základním obdobím. Váhy byly stanoveny podle údajů z mimořádného šetření struktury peněžních výdajů domácností. Spotřební koše byly stejně jako při předcházející revizi členěny podle mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu CZ–COICOP.
2013	V roce 2013 došlo opět k další aktualizaci vah ve spotřebním koši. Výpočet indexů na takto aktualizovaných vahách byl zahájen od ledna 2014. U cenových indexů došlo ke změně ceny základního období z prosince 2011 na prosinec 2013. K navázání na stávající časovou řadu průměr roku 2005=100 byla opět použita metoda řetězení indexů.
2015	V roce 2015 došlo k další aktualizaci vah ve spotřebním koši. Výpočet indexů na takto aktualizovaných vahách byl zahájen od ledna 2016. U cenových indexů došlo ke změně ceny základního období z prosince 2013 na prosinec 2015. K navázání na stávající časovou řadu průměr roku 2005 = 100 byla opět použita metoda řetězení indexů. Z této časové řady i nadále vychází výpočet dalších indexů: předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100, průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců.
2017–2018	Od ledna 2017 byla nově zavedena časová řada bazických indexů se základem průměr roku 2015 = 100. Od ledna 2018 jsou indexy spotřebitelských cen počítány na základě nově zavedené klasifikace ECOICOP (evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu), která zavádí do spotřebního koše detailnější členění.
2019-2021	Výpočet indexů spotřebitelských cen se provádí na aktualizovaném spotřebním koši založeném na vahách z roku 2018. U cenových indexů současně došlo ke změně ceny základního období z prosince 2017 na prosinec 2019. Vypočítávané indexy jsou na všech úrovních spotřebního koše řetězeny k časové řadě indexů o základu průměr roku 2015 = 100.

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2018) a ČSÚ (2021b)

ČSÚ (2021b) každoročně provádí aktualizaci spotřebního koše, čímž se jejich počet mírně mění. Tím, že dochází k aktualizaci spotřebního koše, dochází i k pravidelné aktualizaci indexů spotřebitelských cen. Nejčastěji dochází k úpravě vah, výpočtů cenových indexů a výběru cenových reprezentantů. Váha vyjadřuje význam, který je jednotlivým cenovým reprezentantům ve spotřebním koši přisouzen. Váhy se aktualizují každé dva roky.

Následující tabulka 5 znázorňuje, že členění spotřebního koše, třídění výrobků a služeb v roce 2021 do 12 oddílů zůstalo zachováno.

Tabulka 5 Počet cenových reprezentantů ve spotřebním koši a jejich celkové váhy v roce 2021

Oddíly ECOICOP	Počet cenových reprezentantů	Váhy 2018 v promilích
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	-	177,2
2. Alkoholické nápoje, tabák	-	87,0
3. Odívání a obuv	67	41,6
4. Bydlení, voda, energie, paliva	40	251,4
5. Bytové vybavení, zař. domácnosti, opravy	59	56,6
6. Zdraví	21	24,5
7. Doprava	87	115,1
8. Pošty a telekomunikace	7	28,8
9. Rekreace a kultura	100	85,3
10. Vzdělávání	12	5,6
11. Stravování a ubytování	41	63,5
12. Ostatní zboží a služby	29	63,4

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021a)

ČSÚ (2018) říká, že spotřební koš, který poskytuje údaje o cenách a míře inflace, se mění. Pravidelná aktualizace reaguje i na úroveň reprezentativnosti výrobků a služeb v daném období.

Následující tabulka 6 ukazuje, jak se každé 2 roky měnil počet cenových reprezentantů, kteří patří do oddílu Rekrece a kultura, a jejich celkové váhy. Cenové reprezentanty a jejich celkové váhy, kteří spadají do jednotlivých položek Rekrece a kultura, lze nalézt na stránkách ČSÚ.

Tabulka 6 Počet cenových reprezentantů a váhy v (%) jednotlivých položek v oddíle Rekrece a kultura v letech 2010-2020

Rok	Počet cenových reprezentantů celkem	Rekrece a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
2010	-	90,3	16,6	1,5	21,5	22,6	9,1	18,7
2012	110	87,6	16,3	1,6	19	22	9,4	19,1
2014	108	89,6	16	1,5	19,8	23,7	8,5	19,7
2016	107	86,3	13,8	1,6	19,9	23,3	8,3	19,1
2018	108	85,3	13,2	1,6	19,4	24,2	7,5	19,1
2020	111	85,3	13,2	1,6	19,4	24,2	7,5	19,1

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022e)

Další druhy indexů:

Index cen výrobců (PPI)

Ve zmínce od Soukupa (2018, s. 33) PPI v sobě zahrnuje několik indexů, které monitorují cenový vývoj v jednotlivých odvětvích ekonomiky. Dle Holmana (2011, s. 528) index cen výrobců (PPI) odhaluje, jaký vliv má domácí inflace na konkurenceschopnost výrobců v porovnání se zahraničními výrobci. V ČR je tento index měřen ČSÚ, který sleduje ceny průmyslových výrobců, ceny stavebních prací, ceny tržních služeb a ceny zemědělských výrobků. Soukup (2018, s. 33) též uvádí, že PPI je založen na stejném principu jako CPI, opět se zde pracuje s koši statků a služeb, které jsou typické pro dané odvětví a fixními váhami. Jsou využívány ceny mezi dodavateli a odběrateli, a to bez nepřímých daní. Černohorský (2020, s. 187) uvádí, že se v praxi ukazuje, že koš, služby a váhy jsou

důležité, protože jejich změny signalizují budoucí změny v indexu spotřebitelských cen (např. změny stavebních prací se promítnou do zdražení bytů a domů a s tím i nájmu apod.).

HDP deflátor

HDP deflátor je souhrnný index měřící vývoj všeobecné cenové hladiny, protože obsahuje všechny statky a služby produkované a dovážené do dané ekonomiky. Spěváček a kol., (2016, s. 379)

Dle Revendy (2011, s. 295) se deflátor HDP vypočítá podle vzorce:

$$\text{HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} \times 100 \quad (5)$$

Mankiw (2016, s. 200) vysvětluje, že nominální HDP odráží jak množství zboží a služeb, které ekonomika produkuje, tak ceny těchto zboží a služeb. Naproti tomu při zachování konstantních cen na úrovni základního roku odráží reálný HDP pouze vyrobená množství. Z těchto dvou statistik můžeme vypočítat třetí hodnotu, nazývanou deflátor HDP, která odráží pouze ceny zboží a služeb. Protože nominální HDP a reálný HDP musí být v základním roce stejné, je deflátor HDP pro základní rok vždy roven 100. Deflátor HDP pro následující roky měří změnu nominálního HDP oproti základnímu roku, kterou nelze připsat změně reálného HDP. Deflátor HDP měří současnou úroveň cen ve vztahu k úrovni cen v základním roce. Pokud množství vyrobené v ekonomice v průběhu času stoupá, ale ceny zůstávají stejné, tak nominální i reálný HDP rostou stejným tempem, takže deflátor HDP je konstantní. Za předpokladu, že ceny v průběhu času rostou, ale vyrobená množství zůstávají stejná, tak nominální HDP roste, ale reálný HDP zůstává stejný, takže deflátor HDP roste. V obou případech deflátor HDP odráží to, co se děje s cenami, nikoli s množstvím.

Revenda (2011, s. 295) též uvádí, že základní výhodou je komplexnost. Nevýhodou tohoto ukazatele jsou především delší časová zpoždění spojená se získáváním a zpracováním potřebných údajů, a hlavně údaje hrubého domácího produktu se sestavují pouze čtvrtletně.

Holman (2011, st. 540) ale vnímá komplexnost jako nevýhodu tohoto ukazatele. Jelikož chce vědět, jaký vliv má inflace na spotřebitele, resp. výrobce a nemá potřebu znát

změny cen lokomotiv, resp. potravin. Tudiž je výhodnější se soustředit na index spotřebitelských cen, resp. index cen výrobců.

Implicitní cenový deflátor (IPD)

Podle Jurečky (2017, s. 132) je deflátor představován zlomkem, v jehož čitateli je hodnota hrubého domácího produktu daného roku vyjádřena v běžných cenách tohoto roku, tzn. nominální HDP. Ve jmenovateli zlomku je tentýž HDP, tzn. HDP běžného roku, avšak vyjádřený ve stálých cenách, tzn. v cenách období, které jsme prohlásili za výchozí, základní.

$$IDP = \frac{\textit{nominální HDP}}{\textit{reálný HDP}} \times 100 \quad (6)$$

Jurečka (2017, s. 132) též uvádí, že právě skutečnost, že ve zlomku se pracuje s celým produktem, tzn., že jsou zde zahrnuty jak potraviny, tak i obráběcí stroje, traktory a letadla, činí z IPD přesnější indikátor cenového vývoje, než je CPI. Implicitní cenový deflátor neslouží k výpočtu reálného produktu z nominálního produktu, neboť reálný HDP je již ve výpočtu používán. To znamená, že hodláme-li měřit vývoj cenové hladiny pomocí IPD, musíme HDP běžného období ocenit cenami základního období, abychom tak získali veličinu reálného HDP a mohli s ní pak srovnat její nominální protějšek.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)

Dle Aljandala (2017, s. 168) HICP jsou konstruovány v každém členském státě Evropské unie za účelem mezinárodního srovnání inflace spotřebitelských cen. HICP zveřejňuje Eurostat – statistická součást Evropské komise – a jsou zveřejňovány měsíčně od března 1997. Poskytují srovnání inflace napříč zeměmi na srovnatelném nebo harmonizovaném základě. Před zavedením HICP nebylo možné porovnávat míru inflace mezi zeměmi Evropské unie, a to kvůli různým způsobům, jak země počítaly indexy spotřebitelských cen. Také koš zboží, na který se vztahuje každá země, byl jiný. Původní HICP byl založen v roce 1996, tj. 1996 = 100. Všechny řady založené v roce 1996 byly ukončeny a nový základ byl zaveden v roce 2005 = 100. Nedávno se nový základ změnil na 2015 = 100.

Podle ČSÚ (2022b) se však nepředpokládá, že by HICP nahradily národní indexy spotřebitelských cen. Mnoho technických aspektů výpočtu HICP se však používá i v

národních indexech. Nebylo by například efektivní z hlediska nákladů mít jednu sadu pravidel výběru pro národní index spotřebitelských cen a druhou pro HICP. V České republice byla v rámci revize indexů spotřebitelských cen v roce 2000 provedena v souladu s legislativními nařízeními EU konstrukce váhového schématu pro výpočet harmonizovaného indexu spotřebitelských cen. HICP se v ČR počítá od ledna 2001. Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Ve váhách HICP jsou zahrnuty tržby za nákupy cizinců na území České republiky, ale není v nich zahrnuto imputované nájemné na rozdíl od národního indexu spotřebitelských cen, kde tržby za nákupy cizinců zahrnuty nejsou, ale je zde zahrnuto imputované nájemné. Harmonizovaný index spotřebitelských cen užívá řetězových vah, které jsou obměňovány každoročně v prosinci. Zdrojem aktualizace jsou data národních účtů (konečná peněžní spotřeba domácností, domácí koncept) předchozího roku. Základním cenovým obdobím je průměr roku 2015.

3.6 Cílování inflace Českou národní bankou

Lipovská (2017, s. 121) znázorňuje ČNB jako banku státu a banku bank emisního monopolu. Je jedinou institucí, která má právo vydávat mince a bankovky. Zodpovídá také za měnovou politiku, řídí množství peněz v zemi tak, abychom neměli vysokou inflaci nebo aby nedošlo k hyperinflaci. Česká národní banka má dle Lipovské (2017, s. 122) nejvyšší řídicí orgán – Bankovní radu, která má sedm členů: guvernéra, dva viceguvernéry a čtyři řadové členy. Všechny členy jmenuje a odvolává výhradně prezident republiky. Jednotliví členové jsou jmenováni na šest let, funkci mohou zastávat maximálně dvakrát. Účelem těchto ustanovení je zajistit nezávislost centrální banky na politicích.

Dle ČNB (2022a) je jejím hlavním cílem péče o cenovou stabilitu (§2 zákona o ČNB). Podobně jako většina centrálních bank, se soustřeďuje především na stabilitu spotřebitelských cen. Měnová politika centrálních bank je ve většině zemí prováděna v rámci některého měnově politického režimu. ČNB provádí svou měnovou politiku v režimu cílování inflace. Dle ČNB (2022b) v roce 1993 došlo k rozdělení Československa a měnové odluce, tedy oficiálnímu rozdělení měny. V praxi tak vznikly česká a slovenská koruna. Postupný rozvoj peněžního trhu a prohlubování směnitelnosti koruny vytvořily podmínky pro přechod k řízení měnové politiky prostřednictvím tržních nástrojů. Měnová politika v podmínkách charakterizovaných vzájemnou nekonzistencí režimu pevného měnového kurzu

a cílování peněžní zásoby ztrácela na účinnosti a nebyla schopna v dostatečné míře tlumit narůstající domácí poptávku a plnit svůj tehdejší hlavní cíl, a sice udržování měnové stability. Převís poptávky nad málo pružnou domácí nabídkou se v podmínkách malé otevřené ekonomiky přeléval do růstu dovozu a do vyšší inflace. Vlivem oslabeného kurzu koruny inflace ve druhém pololetí 1997 rostla. Mezicíl v podobě peněžní zásoby sám o sobě nedostatečně ukotvoval inflační očekávání a návrat k fixnímu kurzu by vedl k opětovnému nárůstu nerovnováh. Proto ČNB od roku 1998 přistoupila k režimu cílování inflace, který upouští od mezicílů a zaměřuje se na plnění hlavního cíle – stabilní a nízké inflace.

Jílek (2013, s. 117) vysvětluje, že centrální banka veřejně vyhláší konkrétní inflační cíle na určitou dobu a poté upravuje krátkodobou úrokovou sazbu (tedy operační cíl) tak, aby inflace dosáhla cílového pásma.

Černohorský (2020, s. 179) zmiňuje podstatu cílování v tom, že centrální banka stanoví jasně explicitní inflační cíl, který je považován za cenovou rovnováhu. Jedná se buď o konkrétní hodnotu s pásmem oscilace (2 % +/- 1 %), nebo interval (1-3 %). Tento cíl se následně porovnává s prognózou inflace.

Jílek (2013, s. 124) dodává, že nejdůležitějším rysem režimu cílování inflace je důraz na transparentnost a odpovědnost centrální banky. Transparentní měnová politika znamená, že oznámení o změnách oficiální úrokové sazby nejsou pro trh překvapením. Prognóza dle ČNB (2022c) zveřejněná 4. 11. 2021 slibuje, v 4. čtvrtletí roku 2022 meziroční celkovou inflaci ve výši 4,1 %, zatímco v 1. čtvrtletí 2023 ve výši 2,3 %.

ČNB (2022d) vysvětluje, že i přes pečlivě uvážená měnově politická rozhodnutí se inflace může na určitou dobu ocitnout mimo inflační cíl. Stane se tak zejména tehdy, jestliže tato rozhodnutí vycházela z prognózy, kterou následná skutečnost nepotvrdila. Předpovídání ekonomického vývoje je velmi obtížné a menší či větší nenaplnění je časté u všech makroekonomických prognóz, nejen u těch vytvářených v ČNB. Nejčastější příčinou selhání makroekonomické prognózy bývá výrazná změna hodnoty některé vnější veličiny významné pro českou inflaci. K těmto veličinám patří například ceny surovin a potravin na světových trzích a měnový kurz. Vývoj těchto veličin lze předpovídat jen s velkou mírou nejistoty, přitom však českou inflaci ovlivňují často a zřetelně.

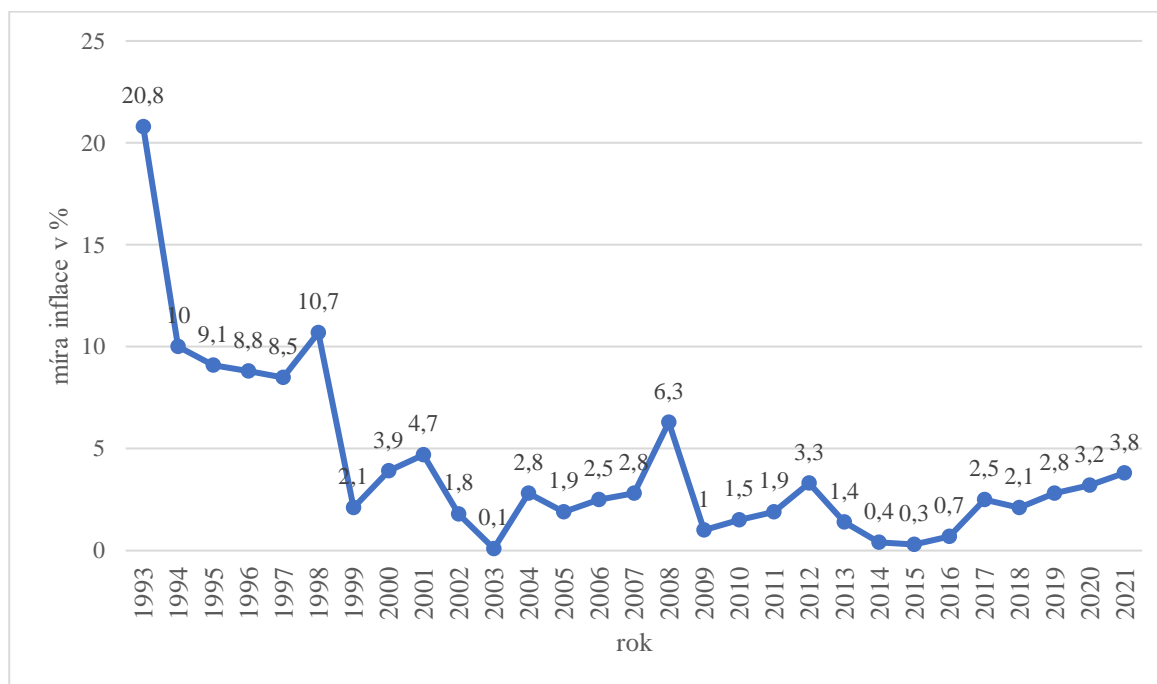
4 Vlastní práce

Praktická část práce poskytuje v první řadě údaje o tom, jak se vyvíjela ekonomická situace v letech 1993 až 2021. Je zde vypočítán vývoj celkové míry inflace a meziroční vývoj inflace v kulturním sektoru. Dále jsou rozebrány výdaje domácností. Důležité z hlediska porovnání jsou poslední 2 roky, kdy situace je sledována mezi rokem 2019 a 2020 vzhledem k vlivu koronakrize. Další kapitola je navázána na komparaci vývoje míry inflace a spotřebních výdajů domácnosti ve vybraných zemích EU v kulturním sektoru v porovnání s ČR.

4.1 Vývoj míry inflace v České republice

V České republice v roce 1993 došlo k rozdělení Československa a k měnové odluce. Vývojový trend inflace v letech 1993-2021 je nejprve prezentován grafickým zobrazením a následně je vysvětlen.

Graf 1 Průměrná meziroční míra inflace v České republice letech 1993-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022c)

Sledované období vývoje míry inflace od roku 1993 až do roku 2021 znázorňuje graf 1. V roce 1993 spotřebitelské ceny vzrostly na 20,8 %, jedno z nejvyšších čísel za sledované období. Další léta až do roku 1997 se inflace držela pod 10 %.

Počínaje rokem 1998, ČNB přešla k cílování inflace a inflace se pohybovala kolem 10,7 %. Od roku 1999 až do roku 2007 byla cenová inflace většinou pod 5 %. Nejvýraznější pokles nastal v roce 2003, kdy byla míra inflace 0,1 % a pouze v roce 2008 se míra inflace dostala přes pětiprocentní hranici a dosáhla hodnoty 6,3 %. Tehdy vlivem světové finanční a hospodářské krize a následné evropské dluhové krize výrazně poklesla ekonomická aktivita. Mezi lety 2009 a 2011 se inflace držela pod 2 %. V roce 2012 ale opět vzrostla na 3,3 %. V letech 2014, 2015 a 2016, se inflace držela pod 1 %. V roce 2017 však opět začala stoupat. Inflaci v roce 2020 ovlivnila koronavirová krize. Průměrná míra inflace za rok 2021 činila 3,8 %. Bylo to o 0,6 p.b. více než v roce 2020 a o 1,3 % více než v roce 2017.

4.1.1 Vývoj míry inflace ve skupině „Rekreace a kultura“

Tato podkapitola interpretuje výpočty a výsledky průměrné meziroční míry inflace v oddíle spotřebního koše, kde je zastoupena rekreace a kultura v letech 1996-2021. Vývoj míry inflace je spočítán na základě CPI, které jsou statisticky dohledatelné na stránkách ČSÚ v těchto letech.

V následující tabulce 7 jsou znázorněny výsledky vývoje meziroční míry inflace v jednotlivých letech, které jsou spočítány na základě příslušných indexů spotřebitelských cen rekreace a kultury a dle vzorce č. (1).

Tabulka 7 Průměrné meziroční indexy CPI a míra inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ v letech 1996-2021 (v %)

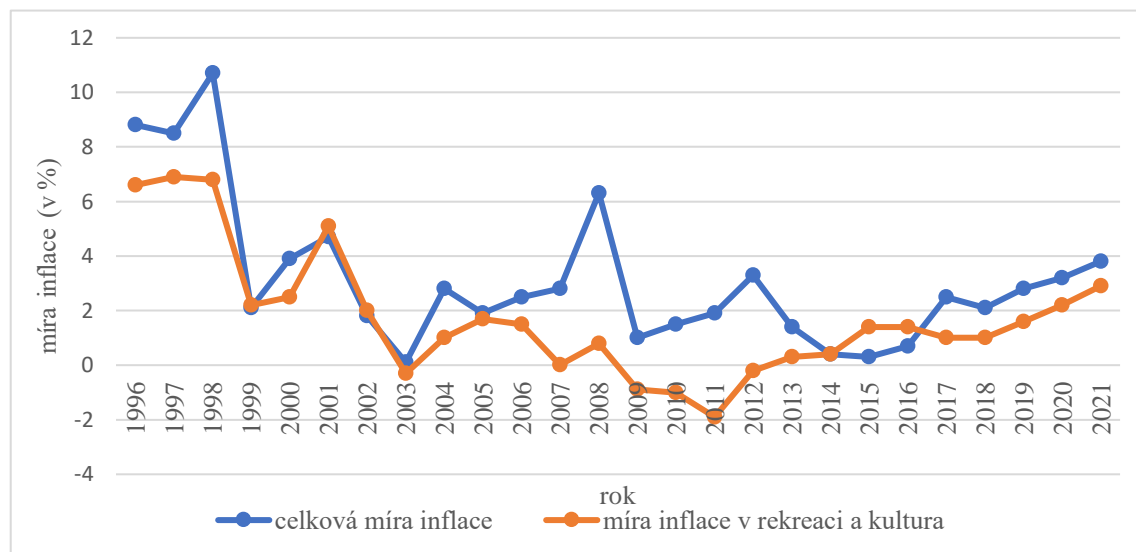
Rok	Indexy spotřebitelských cen v oddíle Rekreace a kultura	Míra inflace v %
1996	75,9	6,6
1997	81,1	6,9
1998	86,6	6,8
1999	88,5	2,2
2000	90,7	2,5
2001	95,3	5,1
2002	97,2	2,0
2003	96,9	-0,3
2004	97,9	1,0
2005	99,6	1,7
2006	101,1	1,5
2007	101,1	0,0
2008	101,9	0,8
2009	101	-0,9
2010	100	-1,0
2011	98,1	-1,9
2012	97,9	-0,2
2013	98,2	0,3
2014	98,6	0,4
2015	100	1,4
2016	101,4	1,4
2017	102,4	1,0
2018	103,4	1,0
2019	105,1	1,6
2020	107,4	2,2
2021	110,5	2,9

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022d)

Z tabulky 7 vyplývá, že největší hodnoty meziroční míry inflace v kulturním sektoru byly v letech 1996-1998, kdy ČNB ještě nepřešla k cílování inflace. Hodnoty se držely kolem 7 %. Nejnižší cenová hladina byla v letech 2009-2012. Hodnoty se držely mezi -1 % až -2 %. Rok 2007 byl pro kulturu a rekreaci výjimečný, protože inflace byla nulová. Od roku 2013 cenová hladina v kulturním sektoru opět roste.

Na následujícím grafu 2 lze vidět rozdíl v kolísání cenové hladiny celkové meziroční míry inflace a meziroční míry inflace oblasti rekreace a kultury.

Graf 2 Vývoj celkové míry inflace ve srovnání s oddílem spotřebního koše rekreace a kultura v letech 1996-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022c) a ČSÚ (2022d)

Na grafu 2 lze vidět porovnání celkové meziroční míry inflace s meziroční mírou inflace v oblasti rekreace a kultury. Mezi léty 1996-1998 dochází k růstu celkové inflace z 8,8 na 10,7 %, zatímco inflace v oblasti rekreace a kultury se v těchto letech pohybovala mezi 6,6-6,8 %. V roce 1999 se skoro protínají obě křivky míry inflace. V roce 2000 celková meziroční míra inflace byla o 1,4 p.b. vyšší než za rekreaci a kulturu. V letech 2001 až 2003 docházelo ke klesající tendenci, meziroční míra inflace ve skupině „Rekreace a kultura“ se dokonce dostala do záporných hodnot, tedy do deflace, ale jen velmi mírné (maximálně v roce 2003 na - 0,3 %). V roce 2005 se obě míry inflace dostaly na stejnou cenovou hladinu. Od roku 2006 dochází u celkové míry inflace k rostoucí tendenci, zatímco u míry inflace v oblasti rekreace a kultury dochází k opačné situaci, kdy se v letech 2009 až 2012 opět tyto položky dostávají do deflace. Největší rozdíl je v roce 2008, kdy celková míra inflace byla na 6,3 % a míra inflace v oblasti rekreace a kultury byla o 0,8 p.b. menší (5,5 %). V roce 2012 dochází ke změně, celková míra inflace klesá a míra inflace v oblasti rekreace a kultury roste. V roce 2014 se křivky protínají a obě míry inflace se dostávají do stejné hladiny 0,4 %. Po roce 2017 dochází u obou křivek k rostoucí tendenci až do roku 2021 včetně.

V následující tabulce 8 jsou podrobněji interpretovány výsledky meziroční míry inflace v letech 1996 až 2021 v oddíle „Rekreace a kultura“ pro jednotlivé položky, které do ní spadají. Meziroční míra inflace je vypočtena z indexů v tabulce v příloze A.

Tabulka 8 Meziroční míra inflace vybraných položek v oddíle „Rekreace a kultura“ v letech 1996-2021 (v %)

Rok	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
1996	-1,5	-	-	6,4	13,9	7,0
1997	-0,4	4,5	5,7	19,3	4,7	6,2
1998	-1,7	2,8	5,5	17,0	4,9	7,0
1999	-5,5	0,0	1,2	4,5	5,9	2,9
2000	-5,1	0,0	0,7	6,4	6,8	1,8
2001	-3,1	0,4	0,8	1,6	2,5	3,5
2002	-5,5	-0,4	-1,2	4,0	7,3	17,3
2003	-7,6	-0,2	-0,1	2,1	4,0	-0,7
2004	-6,7	0,6	0,1	4,9	3,9	0,7
2005	-8,7	0,3	-0,6	5,8	3,6	3,7
2006	-7,3	-0,7	-0,4	8,2	1,9	1,2
2007	-9,4	13,1	-0,9	5,7	2,9	0,2
2008	-11,7	-3,8	1,5	5,9	3,9	1,4
2009	-10,8	-10,2	-0,4	1,6	4,3	-0,9
2010	-8,4	-6,4	-0,4	1,9	2,0	-1,6
2011	-10,8	-6,5	-0,9	1,3	2,1	-0,9
2012	-8,2	-2,0	1,0	2,1	3,4	1,6
2013	-6,9	1,4	0,6	1,5	1,6	3,5
2014	-7,3	2,9	2,3	0,9	1,1	3,9
2015	-6,5	5,5	1,6	1,5	2,5	6,3
2016	-2,0	2,1	2,8	2,3	0,5	2,4
2017	-4,5	-1,9	1,8	2,8	0,7	0,4
2018	-6,9	0,7	0,5	2,6	2,0	6,9
2019	-6,5	3,1	0,4	3,1	1,6	6,3
2020	-3,3	1,3	1,7	3,8	2,2	4,6
2021	1,9	1,2	4,5	3,0	2,1	2,6

zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022g)

Z předchozí tabulky 8 si lze všimnout, že změna cenové hladiny v položce „Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická“ se každý rok dostává do záporných hodnot neboli do deflace, o největší deflaci se dá mluvit v roce 2008 (-11,7 %) kdežto v předchozím roce 2021 došlo k růstu inflace a hodnota se dostala do výše 1,9 %.

U ostatních výrobků dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav docházelo téměř k pádivé inflaci, a to v roce 2007, kdy se hodnota dostala do výše 13,1 %, ale v roce 2009 se dostaly zpátky do deflace -10,2 %. U položky „Ostatní rekreace včetně vybavení“, kde docházelo k nejvyšší inflaci v letech 1997 až 1998 a v roce 2021, kdežto do roku 2012 zde panovala deflace, si lze všimnout, že dochází k růstu inflace. „Rekreační a kulturní služby“ se dostaly v letech 1997 (19,3 %) a 1998 (17,0 %) do pádivé inflace, v ostatních letech zde panovala mírná inflace. U položek „Noviny, knihy a papírenské zboží“ došlo k pádivé inflaci pouze v roce 1996 (13,9 %) a u „Dovolené s komplexními službami“ v roce 2002 (17,3 %). Posledně jmenovaná položka „Dovolená s komplexními službami“ se dostala mezi lety 2009-2011 do deflace, jinak, zde panuje v ostatních letech mírná inflace.

4.1.2 Vývoj míry inflace ve skupině „Rekreace a kultura“ v letech 2019-2021

Meziroční míru inflace v České republice v kulturním sektoru za jednotlivé měsíce zobrazují jednotlivé tabulky, sledované období je od roku 2019 do roku 2021, a to z důvodu porovnání míry před celosvětovou pandemií a později, když se uvolnila protiepidemiologická opatření.

Tabulka 9 Meziroční míra inflace v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2019 (v %)

Měsíce/ Položky v oddíle rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	-0,9	1,6	-0,1	0,7	-0,4	6,0
Únor	-0,7	3,4	-0,6	1,6	-0,9	6,7
Březen	-2,2	3,3	-0,2	0,7	0,0	1,4
Duben	-1,3	4,1	0,3	-0,2	-1,6	1,6
Květen	-0,5	3,3	1,8	-0,9	-0,5	0,3
Červen	0,3	3,3	0,1	-0,4	-1,0	3,6
Červenec	1,3	2,4	-1,7	-0,6	-0,7	-4,9
Srpen	1,3	2,1	-0,7	0,2	-0,6	-5,1
Září	0,3	2,1	-1,4	0,8	0,0	4,0
Říjen	2,5	2,1	0,1	0,5	0,6	3,6
Listopad	2,5	-0,1	1,8	0,6	-0,6	3,0
Prosinec	2,7	0,6	-0,8	1,5	1,3	2,0

Zdroj: Vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Meziroční míru inflace za jednotlivé měsíce v roce 2019 zobrazuje tabulka 9. Nejvyšší hodnoty jsou z ledna (6,0 %) a února (6,7 %) u položky „Dovolená s komplexními službami“. Nejnižší hodnoty jsou z července (-4,9 %) a srpna (-5,1 %) u téže položky. Cenová hladina u položky „Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat vč. oprav“ je na začátku roku v deflaci, ke konci roku se cenová hladina zvedla až na 2,7 %. Položka „Ostatní výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav“ mají jedinou zápornou hodnotu v listopadu (-0,1 %) po zbytek roku zde panuje mírná inflace. Stejně nejvyšší hodnoty jsou u položky „Ostatní rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata“ v květnu a listopadu (1,8 %), zatímco k nejnižší hodnotě neboli deflaci došlo v červenci (-1,7 %). U položky „Noviny, knihy a papírenské zboží“ došlo k nejvyšší inflaci v prosinci (1,3 %) zbytek roku je fakticky spotřebitelská inflace nulová, respektive dokonce mírně záporná.

Tabulka 10 Meziroční míra inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ v jednotlivých měsících v roce 2020 (v %)

Měsíce/ Položky v oddíle rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	2,3	2,1	0,3	1,3	2,4	-3,5
Únor	1,5	-1,1	0,4	0,7	2,2	-3,2
Březen	3,3	-3,8	0,5	1,6	1,9	1,0
Duben	2,6	-4,0	-0,5	2,0	1,6	0,3
Květen	3,2	-3,5	-2,3	1,4	1,8	2,6
Červen	4,4	-3,0	-0,1	1,2	1,5	-1,5
Červenec	4,6	-2,6	3,5	1,6	1,3	-3,5
Srpen	4,4	-1,5	4,0	0,8	0,8	-4,9
Září	5,4	-1,8	2,6	0,3	-0,8	-0,8
Říjen	3,7	-1,2	1,6	-0,1	-1,9	-0,9
Listopad	3,1	0,5	2,0	-0,2	-1,4	-1,3
Prosinec	3,4	0,3	3,3	-1,1	-2,7	-1,0

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Vývoj meziroční míry inflace v roce 2020 v jednotlivých měsících zachycuje tabulka 10. Koronavirová epidemie zasáhla Českou republiku v prvním čtvrtletí roku 2020.

Celkové omezení pohybu obyvatel a uzavření hranic zastavilo cestovní ruch, což mělo zásadní negativní dopad na všechny související aktivity včetně kultury. V roce 2019 položky „Ostatní výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav“ byly v mírné inflaci, kdežto v roce 2020 dochází k velkému poklesu cenové hladiny, a to konkrétně v dubnu (-4,0 %). Položka „Dovolená a komplexní služby“, která oproti předchozímu roku měla nejvyšší inflaci, se v letních měsících opět dostává do deflace spolu s lednem (-3,5 %) a únorem (-3,2 %). Položka „Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická“ má v září nejvyšší inflaci (5,4 %) ze všech porovnávaných položek.

Tabulka 11 Meziroční míra inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ v jednotlivých měsících v roce 2021 v (%)

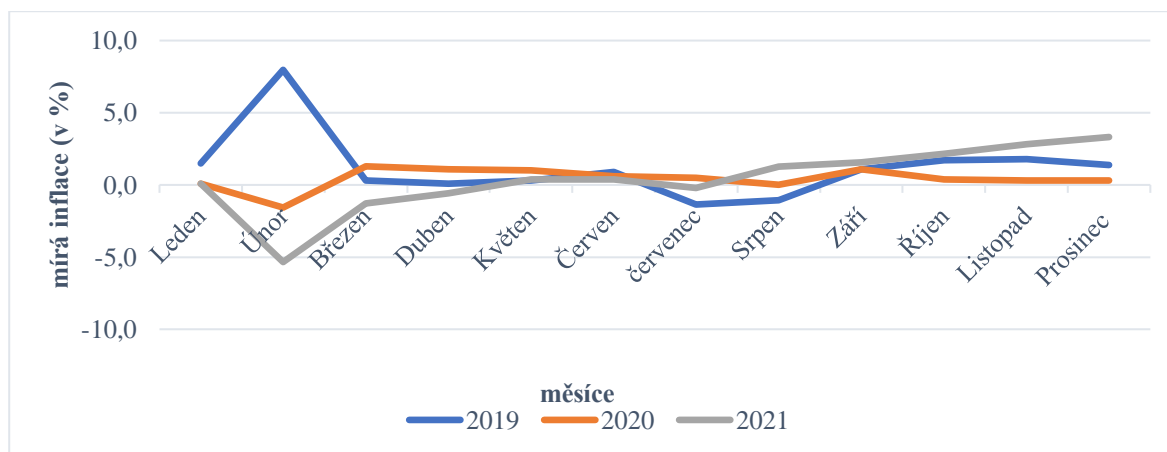
Měsíce/ Položky v oddíle rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	3,8	-1,1	0,5	-1,8	-4,8	0,9
Únor	4,1	0,9	-0,1	-2,1	-4,1	-3,0
Březen	3,1	2,9	0,3	-2,8	-4,2	-2,8
Duben	2,5	2,4	2,8	-2,8	-1,7	-2,7
Květen	2,8	1,9	5,4	-1,0	-1,7	-3,6
Červen	2,8	0,3	4,8	-0,8	-1,2	-3,3
Červenec	3,0	0,0	0,3	-1,2	-0,4	-2,1
Srpen	5,1	-0,8	1,5	-0,3	1,2	-0,3
Září	7,3	-1,2	4,0	-0,4	3,9	-2,4
Říjen	9,0	-1,8	4,5	0,1	3,9	-2,3
Listopad	9,9	-1,9	4,3	1,3	4,2	-1,5
Prosinec	10,4	-2,3	4,7	2,3	4,6	-1,3

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Tabulka 11 zachycuje meziroční vývoj míry inflace u jednotlivých položek v jednotlivých měsících v roce 2021. K téměř pádivé inflaci došlo na konci roku 2021 v prosinci (10,4 %) u položky „Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat vč. oprav“. V porovnání s předchozími dvěma lety se u této skupiny inflace každý rok v jednotlivých měsících zvyšuje. U položky „Ostatních výrobků dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav“ v porovnání s předchozími dvěma lety se hodnoty

pohybují mezi velmi mírnou inflací až deflací, „Dovolena s komplexními službami“ se od roku 2020 dostává do záporných hodnot, ale nejnižší hodnotu má v roce 2021 v lednu (-4,8 %) má skupina „Noviny, knihy a papírenské zboží“. Následující graf 3 porovnává roky 2019,2020 a 2021 v jednotlivých měsících mezi sebou.

Graf 3 Meziroční míra inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ v jednotlivých měsících v letech 2019-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Graf 3 interpretuje výsledky meziroční míry inflace v jednotlivých měsících v letech 2019-2021 v oddíle „Rekreace a kultura“. Největšího procentuálního rozdílu si lze všimnout v únoru, kdy v roce 2019 meziroční míra inflace v kultuře dosahovala 8 %, kdežto v roce 2020 a 2021 zde byly záporné hodnoty a tato oblast byla v deflaci. K velmi mírné inflaci až deflaci docházelo v jarních a letních měsících. Na podzim v jednotlivých měsících již tyto hodnoty měly tendenci růst.

4.2 Spotřební výdaje domácností na kulturu v ČR

Výdaje domácností významně přispívají k celkové výkonnosti ekonomiky. Stejně jako ostatní sektory ekonomiky jsou ovlivněny hospodářským cyklem. Jejich spotřeba souvisí s celkovou kvalitou života členů rodiny. Výše a struktura výdajů se liší podle typu domácnosti. Spotřební výdaje domácností reagují na vývoj cen. Výdaje domácností na kulturu mají nejčastěji podobu vstupného a dovolené. Příjmy domácností mají též vliv na jejich spotřební výdaje k uspokojení svých potřeb.

V tabulce 12 jsou zaznamenána data čistého disponibilního důchodu domácností, průměrné roční výdaje domácností a výdaje domácností na rekreaci a kulturu na 1 obyvatele v České republice.

Tabulka 12 Průměrné příjmy a výdaje domácností na 1 obyvatele (v Kč)

Rok	Čistý disponibilní důchod domácností	Celkové spotřební výdaje domácností	Spotřební výdaje domácností na Rekreaci a kulturu
2010	166 087	116 244	11 823
2011	167 429	117 882	14 440
2012	170 872	118 819	11 289
2013	172 802	120 827	11 225
2014	177 430	122 049	11 557
2015	184 337	122 467	11 469
2016	193 303	125 947	11 928
2017	202 861	144 196	15 078
2018	216 510	149 162	15 589
2019	232 941	153 193	16 211
2020	252 041	149 810	14 280

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022i), ČSÚ (2022j)

Vývoj disponibilního důchodu spolu se spotřebními výdaji domácností a výdaji na kulturu a rekreaci v letech 2010-2020 je zachycen v předchozí tabulce 12. Během všech daných let výdaje domácností rostou na základě zvyšujícího se čistého peněžního příjmu na osobu. Lze říci, že během posledního zkoumaného roku vzrostl čistý peněžní příjem oproti roku 2019 o 8,2 %, kdežto spotřební výdaje během zkoumaného roku poklesly o 2,2 %. Celkové spotřební výdaje se v daných letech postupně navyšovaly. Největší rozdíl, lze vidět mezi léty 2016-2017, kdy došlo ke skokovému přírůstku meziročně o 14,5 %, tento přírůstek je zapříčiněn hlavně změnou metodiky výpočtů a šetření domácností. Průměrné spotřební výdaje domácnosti na rekreaci a kulturu se do roku 2017 drží pod hranicí 12 tis. Kč. V roce 2011, ale průměrné roční výdaje na kulturu na osobu dosahovaly částky 14 440 Kč, oproti roku 2010 došlo k meziročnímu přírůstku o 22 %. Z výsledků tabulky vyplývá, že domácnosti se snaží o udržení určité závislosti mezi spotřebními výdaji a důchodem.

4.2.1 Spotřební výdaje domácností na kulturu v ČR 2019

Klíčovou událostí, která charakterizuje výdaje domácností v letech 2019-2020, je doba před covidovou krizí v roce 2019 a rok 2020, kdy k ní došlo. Podíl výdajů domácností na kulturu vychází z těchto dvou let a následně je porovnáván, aby se zjistilo, zda došlo k nějakým změnám. Následující tabulka 13 interpretuje spotřební výdaje, které domácnosti vydaly v roce 2019 na zboží a služby v oddíle rekreace a kultura.

Tabulka 13 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle „Rekreace a kultura“ v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2019 (průměry na osobu v Kč za rok)

Spotřební výdaje pro jednotlivé položky/domácnosti	Domácnosti celkem	Zaměstnanci	OSVČ	Důchodci
SPOTŘEBNÍ VÝDAJE	153 193	156 781	151 025	146 735
REKREACE A KULTURA	16 211	16 559	18 490	13 793
Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	1 452	1 509	1 879	1 135
Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	271	381	274	16
Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	4 726	5 065	4 723	3 572
Rekreační a kulturní služby	4 639	4 786	6 163	3 554
Noviny, knihy, papírenské zboží	1 520	1 456	1 439	1 719
Dovolená s komplexními službami	3 602	3 362	4 012	3 797

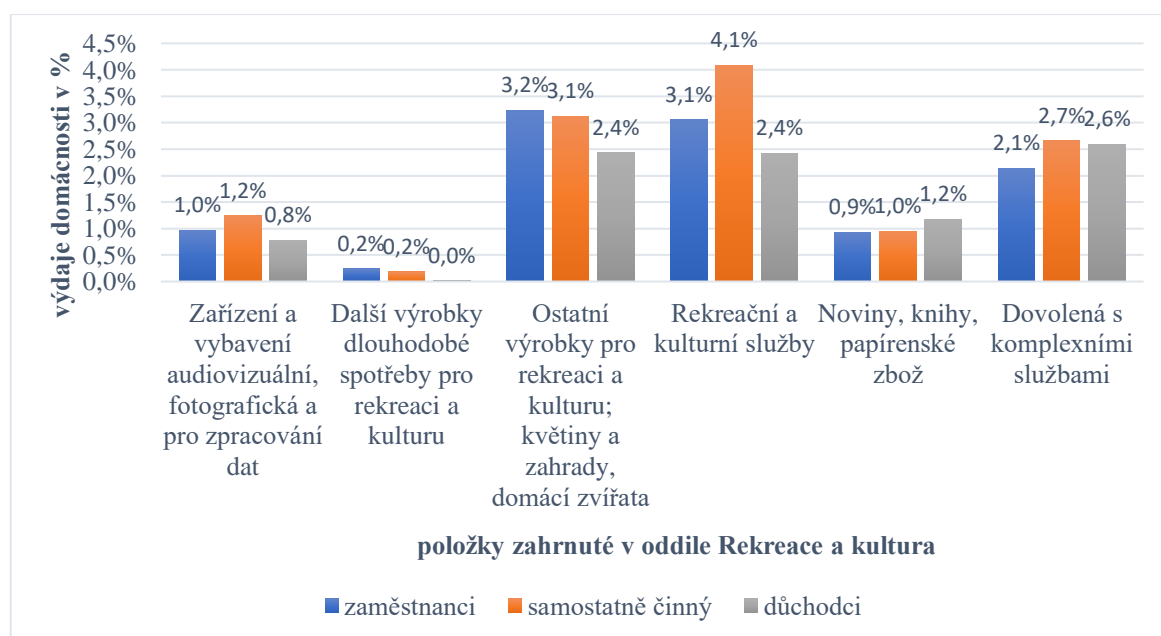
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2019)

Dle tabulky 13 domácnosti vydaly v roce 2019 na zboží a služby v oddíle „Rekreace a kultura“ téměř (10,6 %) z veškerých svých ročních spotřebních výdajů (153 193 Kč), a to průměrně 16 211 Kč. Skupinou, která vydala průměrně přes 18 490 Kč (12,2 %) z veškerých

svých ročních spotřebních výdajů (151 025 Kč) byly osoby samostatně výdělečně činné, naopak nejméně vydali důchodci a to průměrně 13 793 Kč (9,4 %) z celkových výdajů (146 735 Kč). Zaměstnanci vydali stejné procento svých výdajů jako domácnosti jako celek a to (10,6 %) 16 559 Kč ze svých ročních výdajů (156 781 Kč).

Na grafu 4 lze vidět položky, které patří do skupiny „Rekreace a kultura“ a jsou porovnávány různé typy domácností. Spotřební výdaje domácnosti jsou vypočtené z celkových výdajů jednotlivých domácnosti. Interpretace výsledků vychází z výpočtu v tabulce uvedené v příloze.

Graf 4 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle „Rekreace a kultura“ v porovnání s vybranými typy domácností v ČR v roce 2019 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2019)

Z grafu 4 je vidět, že nejvíce výdajů na „Audiovizuální zařízení a fotografická vybavení“ vydaly v roce 2019 osoby samostatně výdělečně činné, a to 1 879 Kč (1,2 %). „Výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu“ jsou domácnostmi financovány nejméně, skupina důchodců nevydala žádný procent ze svých celkových kulturních výdajů. Skupina „Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu“, kam spadají květiny, zahrady a domácí zvířata, patřící k oblíbeným položkám, je nejvíce financována zaměstnanci, kteří průměrně za rok vydali 5 065 Kč (3,2 %) zatímco osoby samostatně výdělečně činné jen o 0,1 % méně, tedy 4 723 Kč (3,1 %). „Rekreační a kulturní služby“ jsou velmi oblíbené u skupiny osob

samostatně výdělečně činných, členové této skupiny ročně vydali v průměru až 6 163 Kč (4,1 %). Knihy a papírenské zboží nejvíce financovala skupina důchodců, vydali 1 719 Kč (1,2 %). Na dovolenou v průměru nejvíce utrácela opět skupina samostatně výdělečně činných 4 012 Kč (2,7 %), ale důchodci také hodně cestovali a utratili jen o 0,1 % méně, tedy 3 797 Kč (2,6 %).

4.2.2 Spotřební výdaje domácností na kulturu v ČR 2020

Dle tabulky 14 domácnosti v průměru v roce 2020 vydaly na kulturu téměř (9,5 %) z veškerých svých ročních spotřebních výdajů (149 810 Kč), a to průměrně 14 280 Kč.

Tabulka 14 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle „Rekreace a kultura“ v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2020 (průměry na osobu v Kč za rok)

Spotřební výdaje pro jednotlivé položky/domácnosti	Domácnosti celkem	Zaměstnanci	OSVČ	Důchodci
SPOTŘEBNÍ VÝDAJE	149 810	150 610	154 720	149 204
REKREACE A KULTURA	14 280	14 683	16 421	12 655
Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	1 383	1 572	710	1 253
Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	117	160	6	43
Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	4 735	5 006	4 287	3 785
Rekreační a kulturní služby	3 952	4 156	4 466	3 520
Noviny, knihy, papírenské zboží	1 441	1 380	1 573	1 584
Dovolená s komplexními službami	2 652	2 408	5 379	2 740

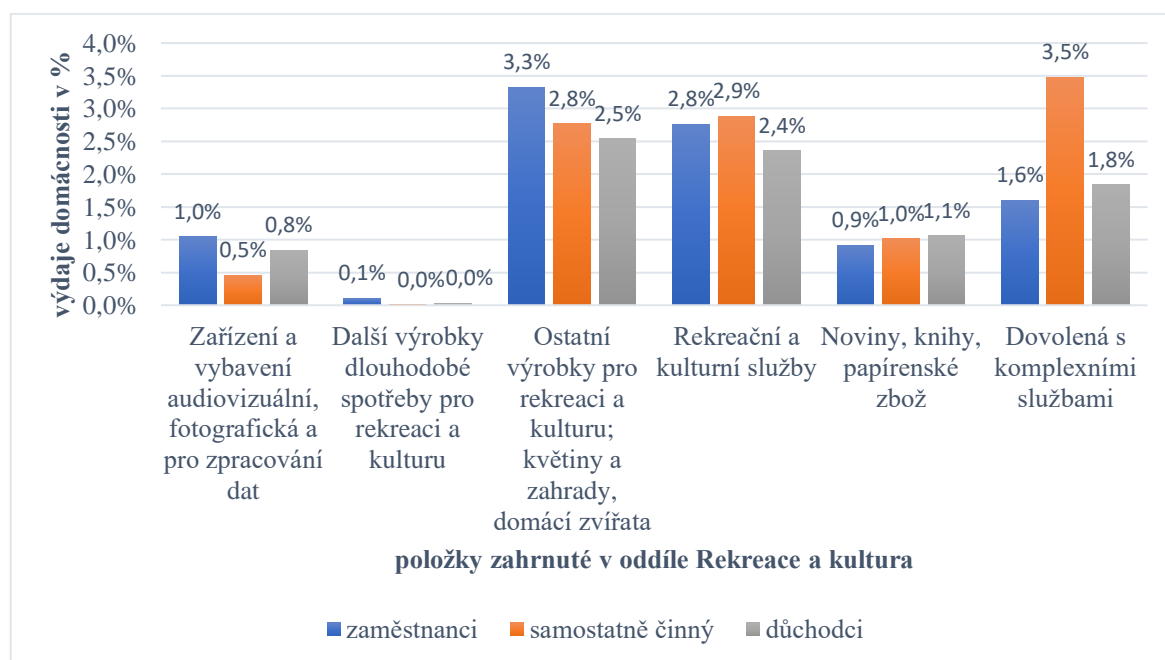
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2020)

Dle tabulky 14 skupinou, která vydala nejvíce výdajů, ale stejně o několik procent méně oproti předchozímu roku byly osoby samostatně výdělečně činné, vydaly přes 16 421 Kč

(10,6 %) z veškerých svých ročních spotřebních výdajů (154 720 Kč). Zaměstnanci jsou na druhém místě s ročními průměrnými výdaji 14 683 (9,7 %) z celkových příjmů (150 610 Kč). Důchodci vydali nejméně v porovnání s ostatními a to 12 655 Kč (8,5 %) ze svých celkových výdajů (140 204 Kč).

Následující graf 5 interpretuje výsledky spotřebních výdajů domácnosti za rok 2020, kde si lze všimnout, že průměrné roční výdaje na „Fotografická a audiovizuální zařízení“ klesly pouze u samostatně výdělečně činných osob na (0,7 %) 710 Kč. „Výrobky dlouhodobé spotřeby“ v roce 2020 kupovali pouze zaměstnanci (0,1 %) 160 Kč. „Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu“ zaznamenaly růst výdajů ze strany zaměstnanců 5 006 Kč a důchodců 3 785 Kč o 0,1 %. Na „Rekreační a kulturní služby“ lidé vydávali méně výdajů z důvodu vládních protiepidemických opatření, kdy hodně kulturních činností a akcí bylo zakázaných. Zaměstnanci vydali průměrně ročně na „Kulturní služby“ 4 156 Kč, samostatně výdělečně činné osoby 4 287 Kč a důchodci 3 785 Kč. Výdaje na „Knihy a noviny“ se snížily pouze ze strany důchodců, a to o 0,1 %, tedy 1 584 Kč. Z důvodů celosvětové epidemie COVID-19 bylo omezeno cestování, z toho důvodu značně klesly výdaje na dovolenou, pouze u domácností samostatně výdělečně činných se tato hodnota zvýšila o (0,8 %) 5 379 Kč.

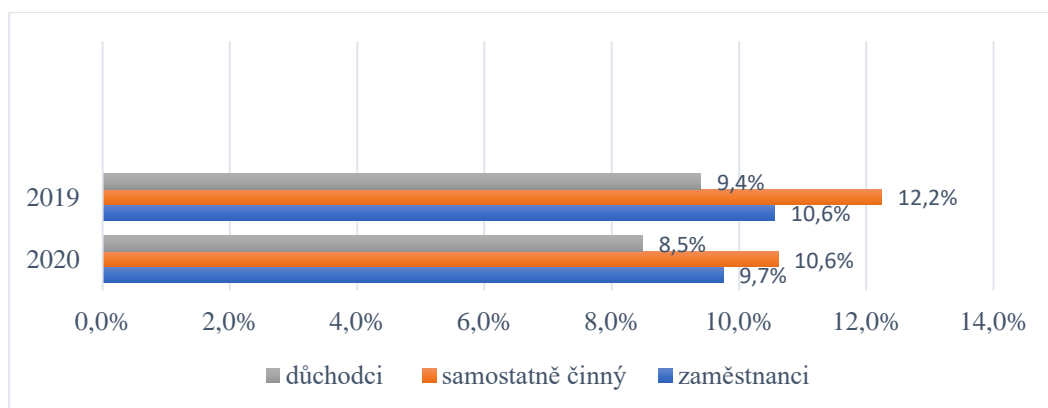
Graf 5 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle „Rekreace a kultura“ v porovnání s vybranými typy domácnosti v ČR v roce 2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2020)

Rozdíl mezi roky 2019 a 2020 interpretuje následující graf 6, kdy rozdíl byl způsoben vlivem koronaviru, pandemická doba ztížila vycestování ze země, české hotely nebyly přístupné veřejnosti, ale sloužily pouze pro pracovní cesty, nekonal se žádné kulturní akce. V roce 2020 došlo ke zdražování nejen kulturních a rekreačních služeb, podniky se snažily přežít všemi možnými způsoby. Velmi klesly například výdaje na zábavu, protože lidé musí investovat do nezbytně potřebných věcí jako jsou potraviny či bydlení. Příkladem zdražení v kulturním sektoru dle ČSÚ (2022f) může být lístek do divadla, který v roce 2019 měl průměrnou cenu 319,65 Kč, v roce 2020 se cena zvýšila o (6,07 %) na 339,07 Kč.

Graf 6 Spotřební výdaje domácnosti na kulturu a rekreaci v porovnání s vybranými typy domácnosti v ČR v letech 2019–2020 v (%)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2019 a 2020)

Z grafu 6 vyplývá, že v roce 2020 byl pokles výdajů na kulturu a rekreaci u všech domácností. U důchodců a zaměstnanců je to pokles o 0,9 %, u domácnosti osob samostatně výdělečně činných je to více jak 1 procento, tedy 1,6 %.

4.3 Vývoj míry inflace v kulturním sektoru ve vybraných zemích EU

Jak již bylo řečeno v teoretické části v eurozóně se k měření inflace spotřebitelských cen používá harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP). To znamená změnu cen spotřebního zboží a služeb nakupovaných domácnostmi v eurozóně v čase. Je „harmonizovaný“, protože všechny země v Evropské unii se řídí stejnou metodikou. To zajišťuje, že údaje pro jednu zemi lze porovnat s údaji pro jinou. Pro účely porovnávání vývoje míry inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ mezi Českou republikou, EU zónou jako celkem dále Slovenskou republikou a Německem je i pro ČR použit HICP.

Jednotlivé tabulky znázorňují meziroční míru inflace spotřebitelských cen, tj. procentní změnu spotřebitelských cen oproti stejnému období předchozího roku v kulturním sektoru. Tabulky jsou zaměřeny na poslední 3 roky a to konkrétně 2019-2021, za účelem srovnání vývoje inflace před celosvětovou pandemií a v jejím průběhu.

V tabulce 15 jsou zobrazeny průměry meziroční míry inflace za jednotlivé měsíce roku 2019. Na první pohled je zřejmé, že v průměru podobných hodnot během roku je dosaženo v České a Slovenské republice. V srpnu (1,8 %) a září (1,6 %) dosahují stejných hodnot. Hodnoty všech vybraných zemí včetně celé EU zóny v průběhu roku velice kolísají. V průměru mají všechny státy včetně celé EU nejvyšší hodnotu na začátku roku a na konci roku. Ačkoli Spolková republika Německo dosahuje po většinu roku záporných hodnot, kdy se dostala do deflace a má nejnižší hodnotu v srpnu (-2,7 %) tak má zároveň nejvyšší hodnotu z celé tabulky, a to v dubnu (3,9 %). EU zóna je na tom podobně jako Spolková republika Německo, má nejvyšší hodnotu v dubnu (1,8 %), ale po většinu roku panuje mírná deflace.

Tabulka 15 Porovnání průměrné meziroční míry inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ mezi vybranými státy EU v roce 2019 v jednotlivých měsících (v %)

Měsíce/státy	EU zóna	ČR	Slovenská r.	Německá r.
leden	1,3	2,3	0,7	2,8
únor	0,7	2,9	0,6	1,4
březen	0,0	1,2	0,2	-0,5
duben	1,8	1,1	1,4	3,9
květen	-0,8	0,9	1,3	-2,5
červen	0,7	1,5	1,6	1,0
červenec	-1,0	1,7	1,8	-2,6
srpen	-0,9	1,8	1,8	-2,7
září	-0,1	1,6	1,6	-1,0
říjen	-0,1	2,0	1,8	-0,9
listopad	1,6	2,1	2,3	2,3
prosinec	1,1	2,2	2,4	1,3

Zdroj: vlastní zpracování, ECB (2022)

V další tabulce 16 jsou zobrazeny průměry meziroční míry inflace za jednotlivé měsíce v roce 2020, kde si lze všimnout, že hodnoty oproti roku 2019 se začaly zvedat. Nejvyšších hodnot dosahuje Slovenská republika v březnu (3 %) a Česká republika v listopadu (2,7 %). Hodnoty v EU zóně se v průběhu roku drží pod (1 %) a dosahují záporných hodnoty pouze v listopadu (-0,3 %). Ve Spolkové republice Německo v roce 2020

nekolísají hodnoty nijak výrazně na rozdíl od roku 2019, zůstávají však záporné, proto má Německo v listopadu nejnižší hodnotu z celé tabulky (-1,4 %).

Tabulka 16 Porovnání průměrné meziroční míry inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ mezi vybranými státy EU v roce 2020 v jednotlivých měsících (v %)

Měsíce/státy	EU zona	ČR	Slovenská r.	Německá r.
leden	0,0	1,7	2,9	-1,1
únor	0,4	1,6	2,6	-0,1
březen	0,1	2,4	3,0	-1,0
duben	0,4	2,0	2,3	-0,4
květen	0,3	1,8	2,5	-0,3
červen	0,6	2,0	1,8	0,1
červenec	0,7	1,9	1,0	0,6
srpen	0,0	2,6	1,2	0,0
září	0,0	2,4	2,0	-0,6
říjen	0,0	2,6	1,9	-1,0
listopad	-0,3	2,7	2,0	-1,4
prosinec	0,1	2,6	2,1	-0,4

Zdroj: vlastní zpracování, ECB (2022)

V následující tabulce 17 jsou zobrazeny průměry meziroční míry inflace za jednotlivé měsíce v roce 2021 v kulturním sektoru. Z tabulky 13 vyplývá, že hodnoty na konci roku měli rostoucí trend. Bylo to zapříčiněno následky celosvětové pandemie. S rušením stále většího počtu omezení se ekonomika začala rychle otevírat. Lidé začali znovu cestovat a chodit na kulturní akce. Kupují víc, utrácejí také část peněz, které nemohli utratit během protiepidemických opatření. Když teď ekonomika roste, pro podniky je snazší zvýšit ceny, aniž by ztratily zákazníky. Nejvyšších hodnot dosahují státy EU včetně celé EU v posledních dvou měsících v roce 2021, však nejvyšších hodnoty nabývá Spolková republika Německo, v porovnání s předchozími 2 lety dosahuje (7,6 %) v listopadu. V listopadu má nejvyšší hodnoty i celá EU zona (4,0 %). Česká republika též dosahuje nejvyšších hodnot na konci roku v prosinci (5,8 %) a Slovenská republika má jen o 0,2 % méně (5,6). Nejnižších hodnot dosahují státy EU v letních měsících, kdy nejvíce lidé cestují a utrácejí na kulturu a rekreaci. Nejnižší hodnotu má opět v porovnání s předchozími 2 lety Spolková republika Německo, kdy její hodnota dosahuje záporného čísla (-3,4 %).

Tabulka 17 Porovnání průměrné meziroční míry inflace v oddíle „Rekreace a kultura“ mezi vybranými státy EU v roce 2021 v jednotlivých měsících v (%)

Měsíce/státy	EU zona	ČR	Slovenská r.	Německá r.
leden	2,7	1,3	2,1	5,3
únor	1,9	0,2	2,1	3,4
březen	1,7	0,7	2,0	2,7
duben	0,7	1,3	1,8	0,3
květen	1,4	2,2	2,4	2,0
červen	-0,4	2,2	3,3	-1,9
červenec	-1,4	-0,8	3,6	-3,4
srpen	-0,5	-0,2	3,9	-2,2
září	1,1	3,9	4,3	0,5
říjen	1,6	4,5	4,9	1,2
listopad	4,0	5,2	5,0	7,6
prosinec	2,9	5,8	5,6	4,6

Zdroj: vlastní zpracování, ECB (2022)

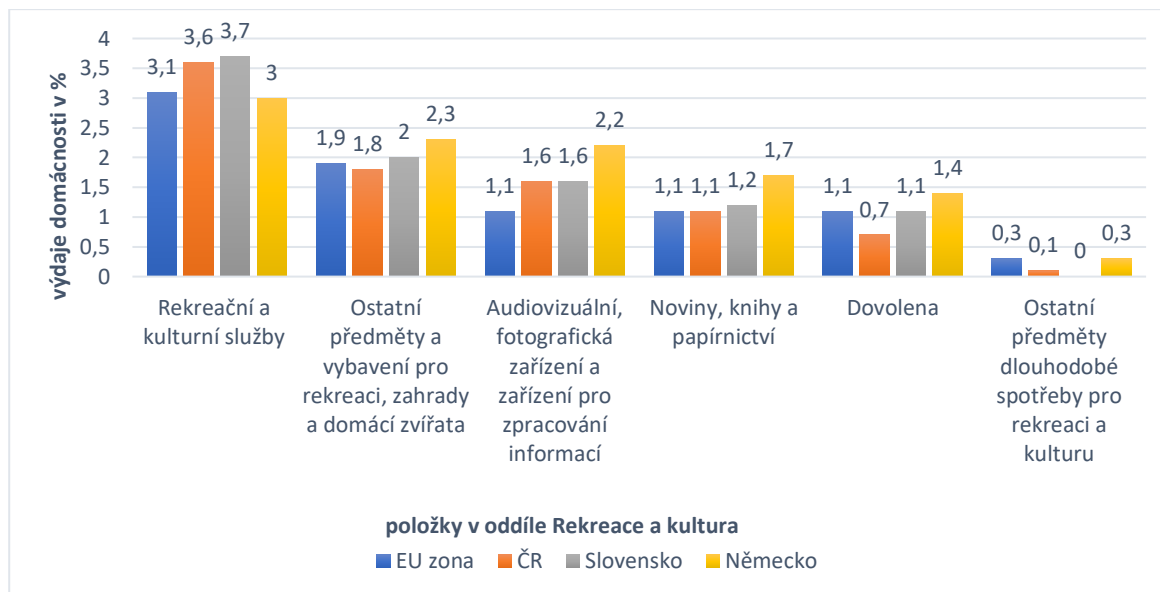
4.3.1 Spotřební výdaje domácností v kulturním sektoru jednotlivých zemí EU v roce 2019

Hodnoty spotřebních výdajů domácností pro porovnání mezi jednotlivými státy EU a Českou republikou jsou převzaty z internetových stránek Eurostatu a jsou dohledatelné do roku 2020. Eurostat shromažďuje údaje o kulturních výdajích domácností z šetření rodinných účtů. Jsou odvozeny z údajů o vývoji cen z harmonizovaných indexů spotřebitelských cen (HICP). Pro srovnání výdajů domácností na kulturu jsou i pro Českou republiku použity hodnoty z Eurostatu.

Česká republika vydala na zboží a služby v tomto oddíle v roce 2019 téměř 9 % z veškerých svých ročních spotřebních výdajů, zatímco domácnosti EU zóny o 0,4 % méně (8,6 %). Spolková republika Německo vydala průměrně přes 10,9 %, zatímco Slovenská republika o 0,5 % více (9,5 %) než Česká republika.

Následující graf 7 znázorňuje položky zahrnuté v kulturním sektoru a porovnává je mezi sebou.

Graf 7 Spotřební výdaje domácností v oddíle „Rekreace a kultura“ v porovnání s vybranými státy EU v roce 2019 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2019)

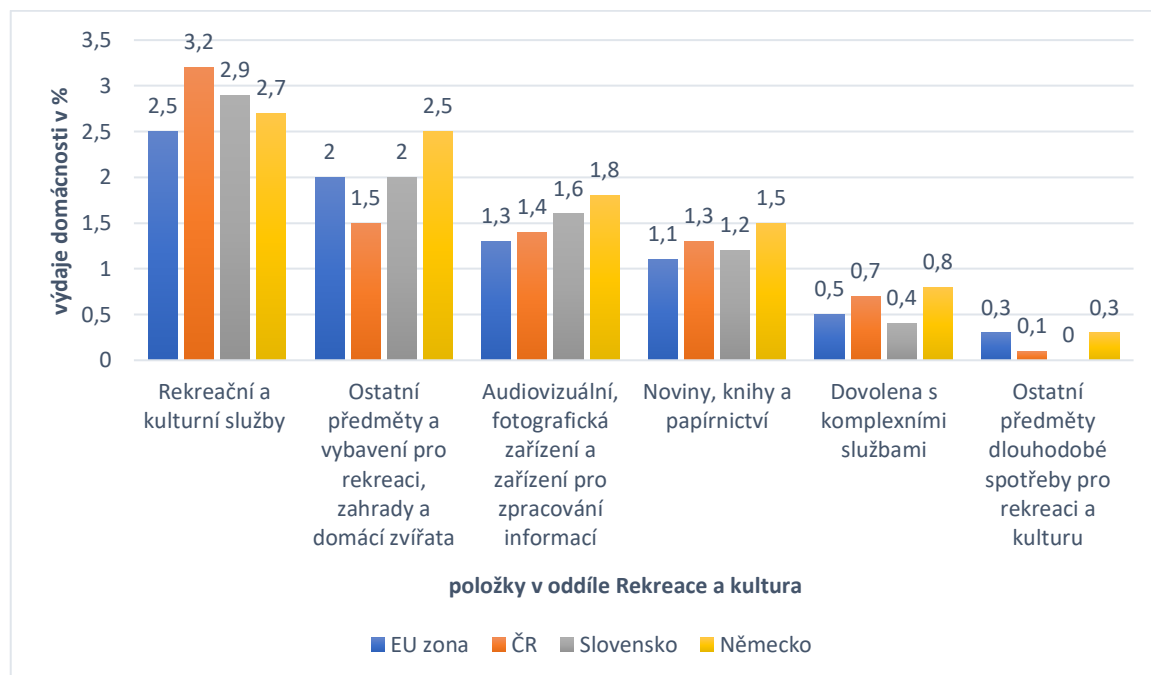
Z grafu 7 je patrné, že nejvíce peněz na rekreační a kulturní služby v roce 2019 vydala Slovenská republika (3,7 %), avšak Česká republika vydala jen o 0,1 % p. b. méně (3,6 %). Nejvyšší procent ze svých celkových výdajů vydala na všechny položky Spolková republika Německo. Rozdíly mezi celou EU, Českou republikou a Slovenskou republikou nejsou nijak výrazné. Česká republika a Slovensko vydaly na „Audiovizuální, fotografická zařízení“ vydali stejné procento (1,6 %) svých výdajů. Na dovolenou v roce 2019 vydala nejméně ze svých celkových výdajů Česká republika (0,7 %). Položky „Ostatní předměty dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu“ nejsou u zemí EU v oblibě, domácnosti na ně vydaly nejmenší procento ze svých celkových výdajů, Slovenská republika, ale nevydala žádné procento.

4.3.2 Spotřební výdaje domácností v kulturním sektoru jednotlivých zemí EU v roce 2020

Domácnosti mají různé vzorce spotřeby, které do značné míry závisí na úrovni příjmů, na kulturních zvycích nebo zeměpisné poloze. V roce 2020 se spotřební výdaje domácností v EU oproti roku 2019 snížily bylo to zapříčiněnou celosvětovou pandemií COVID-19. Česká republika vydala na kulturu z veškerých svých ročních spotřebních výdajů 8,2 %. Domácnosti EU zóny vydaly na zboží a služby v tomto oddíle o 0,5 % méně

(7,7 %) a domácnosti Slovenské republiky o 0,2 % méně (8 %). Domácnosti Spolkové republiky Německo vydaly oproti České republice (9,6 %) o 1,4 % více.

Graf 8 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle „Rekreace a kultura“ v porovnání s vybranými státy EU v roce 2020 v (%)

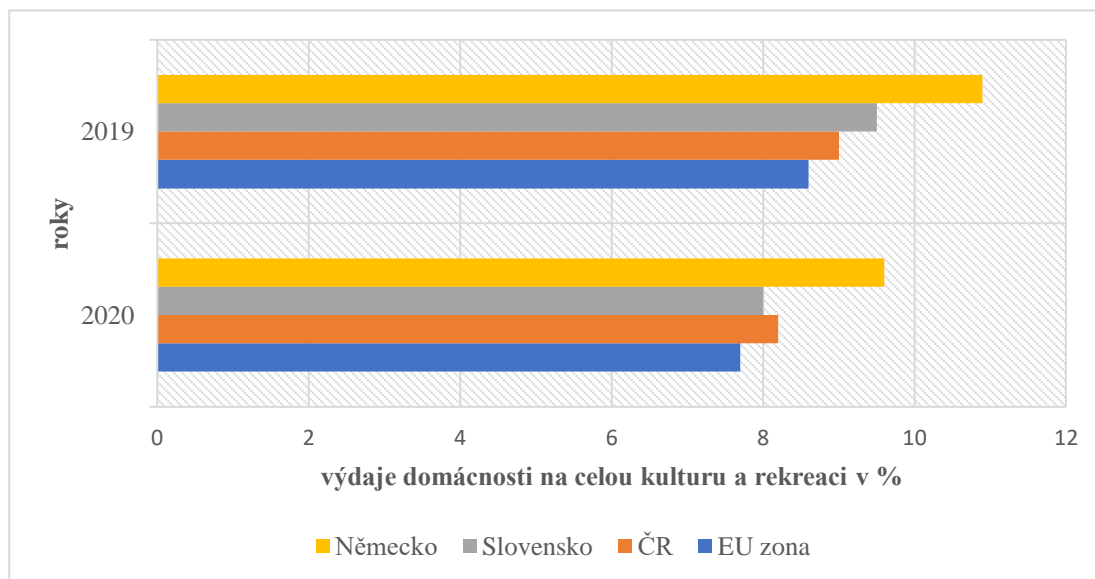
Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2020)

Graf 8 interpretuje výsledky srovnání v roce 2020. Stejně jako v roce 2019 nejvyšší procento ze svých celkových výdajů vydala na všechny položky rekreace a kultury Spolková republika Německo. Nejvíce výdajů na rekreační a kulturní služby v roce 2020 vydala právě Česká republika (3,2 %) zároveň, ale ve druhé sekci „Ostatní předměty a vybavení pro rekreaci“ vydala nejméně (1,5 %). Výdaje na audiovizuální a fotografická zařízení stejně jako na noviny a knihy ve Slovenské republice zůstaly stejné. U ostatních porovnávaných států se hodnota u předešlých popsanych položek snížila, ale v celé EU zóně se oproti roku 2019 zvýšila o 0,2 %. Jelikož se v roce 2020 do EU dostala celosvětová pandemie koronaviru, ovlivnilo to cestování domácností, proto se hodnota oproti roku 2019 snížila v celé EU zóně a mezi porovnávanými státy, avšak v České republice hodnota zůstala na stejné úrovni (0,7 %). Na položky „Ostatní předměty dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu“ bylo domácnostmi vydáno stejné procento výdajů jako v roce 2019.

4.3.3 Spotřební výdaje domácností v kulturním sektoru jednotlivých zemí EU v letech 2019–2020

Srovnání spotřebních výdajů domácnosti na celou kulturu a rekreaci v letech 2019–2020 znázorňuje graf 9, kde je vidět značný pokles výdajů oproti předchozímu roku.

Graf 9 Spotřební výdaje domácností na kulturu a rekreaci v porovnání s vybranými státy EU v letech 2019–2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2019 a 2020)

V roce 2020 se spotřební výdaje domácností v EU oproti roku 2019 snížily. Ve skutečnosti všechny členské státy EU zaznamenaly pokles spotřebních výdajů domácností. Je to způsobeno dopady pandemie COVID-19. Vládní opatření, tedy omezení pohybu osob a nepodstatných ekonomických aktivit, těžce ovlivnila spotřební výdaje domácností. Česká republika vydala na kulturu z veškerých svých ročních spotřebních výdajů v roce 2020 oproti předchozímu roku o 0,8 % méně (8,2 %). Domácnosti EU zóny vydaly na zboží a služby v tomto oddíle o 0,9 % méně (7,7 %). Největší pokles zaznamenaly domácnosti Spolkové republiky Německo (9,6 %) o 1,3 % méně oproti roku 2019 a Slovenské republiky (8 %) o 1,5 %.

5 Zhodnocení výsledků

Vlastní práce zahrnuje vývoj podílu výdajů domácností na kulturu a rekreaci a analýzu vývoje míry inflace podle CPI.

V roce 2020 oblast kultury byla postižena celosvětovou pandemií 19, a právě nejvýznamnější poskytovatelé služeb kulturního sektoru byli nejvíce zasaženi. Do kulturního sektoru patří divadla, muzea, historické památky, knihovny, koncertní síně a kulturní domy. Všechna tato kulturní zařízení, která poskytují kulturní služby divákům a návštěvníkům bezprostředně a na místě, byla po vypuknutí epidemie byla zpočátku uvedena zařízení buď uzavřena či jinak omezena. Administrativní opatření, která přerušila jejich činnost, se sice postupně uvolňovala, ne však zcela a trvale, to mělo dopad na nabídku a poptávku po těchto službách. Inflace neboli zvyšování cenové hladiny patří mezi faktory působící na spotřební výdaje domácností, zdražování statků a služeb může mít za následek růst výdajů domácností. Největších hodnot roční míra inflace podle indexu spotřebitelských cen v prosinci oproti prosinci předchozího roku dosahovala mezi lety 1993 až 1998, kdy ČNB ještě nepřešla k cílování inflace. K nejvyšší meziroční míře inflace v kulturním sektoru, která se držela pod 7 %, docházelo též v letech 1996-1998. Po porovnání cenové hladiny kulturního sektoru s celkovou průměrnou mírou inflace v ČR, lze dojít k závěrům, že k největším rozdílům docházelo v roce 2008, kdy celková míra inflace byla na (6,3 %) a míra inflace v oblasti rekreace a kultury byla o 0,8 p.b. menší (5,5 %). V roce 2014 se dostávají porovnávané míry do stejné cenové hladiny (0,4 %). Z porovnání položek zařazených do oddílu „Rekreace a kultura“ vyplývá, že se položka „Vybavení audiovizuální, fotografická“ se každý rok dostává do nižší cenové hladiny, k největší tzv. deflaci došlo v roce 2008 (-11,7 %) kdežto v roce 2021 došlo k růstu cenové hladiny a hodnota se poprvé od sledovaného roku 1993 dostala do výše (1,9 %).

Při porovnání v jednotlivých měsících meziroční míry inflace v oddílu „Rekreace a kultura“ v letech 2019-2021, si lze největšího procentuálního rozdílu všimnout v únoru, kdy v roce 2019 meziroční míra inflace v kultuře dosahovala 8 %, kdežto v roce 2020 a 2021 měla záporné hodnoty a byla v deflaci. K velmi mírné inflaci až deflaci docházelo v jarních a letních měsících. Na podzim v jednotlivých měsících, již tyto hodnoty měly tendenci růst a tím dochází k růstu inflace.

Hlavním cílem bylo zhodnotit výdaje v oddílu „Rekreace a kultura“. K rozdělení těchto výdajů byla nápomocna metodika, kterou využívá ČSÚ, a která dělí všechny druhy spotřebních výdajů do jednotlivých skupin dle jejich charakteru, celkem je to 12 skupin, např. jedna skupina se týká potravin a nealkoholických nápojů, jiné bydlení, dopravy, vzdělávání, rekreace a kultury a mnoha dalších oblasti spotřeby. Metodika dělení výdajů byla na přelomu let 2016 a 2017 mírně upravena, proto se vývoj výdajů v těchto letech lišil více než v letech ostatních. U oddílu „Rekreace a kultura“ v těchto letech došlo k meziročnímu přírůstku o 14,5 %.

Se samotnými výdaji jsou spojeny i příjmy či úspory domácností. Nejčastějším typem je příjem ze zaměstnání, další příjmy mohou domácnostem dále plynout například ze samostatné výdělečné činnosti. Sociální příjmy, mezi něž patří například důchody, jsou také považovány za příjmy k uspokojení potřeb členů domácnosti. Ve zkoumaných letech 2010 až 2020 v případě růstu disponibilního příjmu domácností, rostou i jejich celkové spotřební výdaje a na kulturu a rekreaci. Výjimku tvoří rok 2020, který byl ovlivněn covidovou krizí: i když příjem rostl, výdaje na rekreaci a kulturu se snížily z důvodů omezení kulturních služeb.

Spotřební výdaje domácností na jednotlivé položky se mohou různými okolnostmi měnit. Celkově domácnosti vydaly v roce 2019 před korona krizí na zboží a služby v oddílu „Rekreace a kultura“ téměř (10,6 %) z veškerých svých ročních spotřebních výdajů (153 193 Kč), a to průměrně 16 211 Kč. Skupina, která vydává nejméně výdajů na kulturu jsou důchodci, kdy v roce 2019 vydali průměrně 13 793 Kč (9,4 %) z celkových výdajů (146 735 Kč), zatímco v roce 2020 důchodci vydali 12 655 Kč (8,5 %) ze svých celkových výdajů (140 204 Kč). V roce 2020 došlo ke zdražování kulturních a rekreačních služeb, podniky se snažily přežít všemi možnými způsoby. U domácností klesly výdaje na zábavu, protože musely investovat do nezbytně potřebných věcí. V roce 2020, kdy došlo k celosvětové pandemii korona viru, byl pokles výdajů na kulturu a rekreaci u domácností jako celku o více než 1 %. Fakticky všechny členské státy EU zaznamenaly pokles spotřebních výdajů domácností na kulturu a rekreaci. Domácnosti EU zóny vydaly na zboží a služby v tomto oddíle o necelý 1 % méně výdajů oproti roku 2019. Největší pokles zaznamenaly domácnosti Spolkové republiky Německo (9,6 %) o 1,3 %.

6 Závěr

Lidé díky kultuře získávají, již od dětství prostřednictvím rodiny soubor hodnot, preferencí a způsobů chování, které mají značný vliv na jejich nákupní chování. Kulturní dědictví je velmi důležitou součástí kultury a nabývá mnoha podob ať už materiální či nemateriální podoby. Jeho podoba je velmi ovlivněna kulturním prostředím. Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy na úseku kultury, který má na starosti umění, kulturně výchovnou činnost a kulturní památky. MK se spolu s podporou obcí, krajů a s příjmy od nevládních neziskových organizací podílí na financování kultury v České republice. Lze říci, že kultura je z velké části financována ze zdrojů soukromého sektoru. V soukromém sektoru hrají hlavní roli domácnosti.

Inflace je zvyšování cenové hladiny, které má za následek snížení kupní síly peněz. Výdaje domácnosti jsou ovlivněny růstem cenové hladiny. Inflace se měří několika druhy indexů, ale pro tuto práci bylo relevantnější využít CPI. Celkový vývoj míry inflace, zde byl vypočítán a zhodnocen od roku 1993, kdy došlo k rozdělení Československa a oficiálnímu rozdělení měny. Vlivem oslabeného kurzu koruny inflace ve druhém pololetí 1997 rostla. ČNB od roku 1998 přistoupila k režimu cílování inflace, který upouští od mezicílů a zaměřuje se na plnění hlavního cíle, a sice zajistit stabilní a nízkou inflaci. K největšímu nárůstu cenové hladiny došlo v roce 1993 (20,8 %) a k jejímu poklesu v roce 2003 (0,1 %). V porovnání s kulturním sektorem se v letech 1996 až 2021 se míra inflace lišila. Největší meziroční míra inflace byla v roce 1997 (6,9 %), naopak v roce 2011 došlo až k 2% poklesu cenové hladině v oblasti kultura a rekreace.

V poslední části práce byly hodnoceny změny ve struktuře spotřebních výdajů domácností a byla provedena komparace s vybranými zeměmi EU. Byla identifikována hlavní událost v podobě celosvětové pandemie COVID-19, která v roce 2020 významně ovlivnila preference, a tedy i výdaje domácností v této oblasti. Trendy ve spotřebitelském chování se však změnily v rámci právě probíhající koronavirové pandemie nejen v ČR, ale i v celé EU zóně a vybraných zemích EU.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

ALJANDAL, A. *Multivariate Methods and Forecasting with IBM® SPSS® Statistics*. 1 vyd. London : Springer, 2017. 178 s. ISBN 978-3-319-56481-4.

BAČUVČÍK, R. *Spotřebitelské typologie: nákupní chování na trzích zboží a služeb 2015*. Zlín : VeRBum, 2017. 206 s. ISBN 978-80-8750-090-3.

BAIDEN, J. *Inflation Targeting: Why the value of money matters to you*. Accra : Xibris, 2012. 104 s. ISBN 978-1-4691-6946-0.

BUDÍKOVÁ, M. a kol. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha : Grada Publishing, 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-3243-5.

ČERNOHORSKÝ, J. *Finance: od teorie k realitě*. Praha : Grada Publishing, 2020. 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.

DRANSFIELD, R. et al. *Essential Economics for Cambridge IGCSE® & O Level*. 3.vyd. Oxford University Press España, 2018. 240 s. ISBN 978-0-19-842486-4.

FARKAČOVÁ, L. *Neučebnice ekonomie: pro každého na každý den*. Praha : Grada, 2021. 176 s. ISBN 978-80-271-3193-8.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha : Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 302 s. ISBN 978-80-246-3752-5.

HOLCOVÁ, M. *Lidi, aneb, Cestování je série omylů, ale jeden je zajímavější než druhý*. Brno : Šalvar, 2001. 240 s. ISBN 80-903011-2-6.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5 vyd. Praha : C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-7400-006-5.

JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ. *Volný čas seniorů*. Praha : Grada, 2016. 160 s. ISBN 978-80-247-5535-9.

JOHNOVÁ, R. *Marketing kulturního dědictví a umění: [art marketing v praxi]*. Praha : Grada, 2008. 288 s. ISBN 978-80-247-2724-0.

JÍLEK, J. Finance v globální ekonomice. II, *Měnová a kurzová politika*. Praha : Grada, 2013. 560 s. ISBN 978-80-247-4516-9.

JUREČKA, V. *Mikroekonomie*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

KOCIÁNOVÁ, H. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc : ANAG, 2012. 152 s. ISBN 978-80-7263-767-6.

KŘÍŽOVÁ, E. *Zdraví - kultura - společnost*. Praha : Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. 140 s. ISBN 978-80-246-3937-6.

KULKA, T. *Co je umění?: texty angloamerické estetiky 20. století*. Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2010. 437 s. ISBN 978-80-87378-46-5

LOJDOVÁ, K. *Zvol si mou cestu!: edukační aktivity subkultury freeganů ve veřejném prostoru*. Brno : Masarykova univerzita, 2014. 132 s. ISBN 978-80-210-7478-1.

LINHART, J. a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha : Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.

LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie : jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha : Grada, 2017. 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.

MÁČE, Miroslav a Pavel ROUSEK. *Makroekonomie pro technické školy*. Praha : Grada, 2013. 216 s. ISBN 978-80-247-4575-6.

MANKIW, N. Gregory. *Principles of Macroeconomics*. 8. edition. Harward University : South Western College, 2016. 576 s. ISBN 978-1-305-97150-9.

REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Management Press, 2011. 560 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

SMEJKAL, K. *Aplikovaná psychologie architektury*. Praha : Concept 42, 2022. ISBN 978-80-88059-15-8.

SPĚVÁČEK, V. a kol. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha : Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9.

SOUKUP, J. a kol. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Management Press, 2018. 536 s. ISBN 9788072615377.

VYSEKALOVÁ, Jitka a Jiří MIKEŠ. *Reklama: jak dělat reklamu*. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha : Grada, 2018. 232 s. ISBN 978-80-247-5865-7.

ŽÁK, Prof. Ing. Milan. *Hospodářská politika*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2020. 170 s. ISBN 999-00-033-8761-5.

Elektronické zdroje

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen 2018, Historie a současnost* [online]. Praha, 2018 [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23172389/revize_2018.pdf/8be20b80-dc88-46fd-b5dd-ae2a69e010ee?version=1.1

ČSÚ, NIPOS. *Statistika kultury ČR. Systém účtů kultury* [online]. Praha, 2019a [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/09/SYSTEM_UCTU_KULTURY_metodika_2019.pdf

ČSÚ. *Spotřební výdaje domácností - 2019* [online]. Praha, 2019b [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/130896601/1600662012.pdf/937f6934-9627-4beb-bc57-9c5247a6a6c4?version=1.3>

ČSÚ. *Spotřební výdaje domácností – 2020* [online]. Praha, 2020 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142681136/1600662112.pdf/09d4bc0d-e321-4b5a-b886-1105c9424ab6?version=1.3>

ČSÚ. *Statistika rodinných účtů* [online]. Praha, 2021a [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/24433595/32019814c09.pdf/712bdcf6-0362-4222-b76b-9c19e918e1a4?version=1.0>

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele)* [online]. Praha, 2021b [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/26822363/manual_isc_2021.pdf/06963cd6-53d0-4b9b-9f7e-b7465060ff71?version=1.6

ČSÚ. *Inflace, míra inflace - Metodika* [online]. Praha, 2022a [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace

ČSÚ. *Harmonizovaný index spotřebitelských cen* [online]. Praha, 2022b [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20560021/012023-1403j01.pdf/a081a5b5-0e42-484d-bd81-02d0154e0150?version=1.0>

ČSÚ. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online]. Praha, 2022c [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace COICOP – časové řády* [online]. Praha, 2022d [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=CEN080&sp=A&skupId=43&pvokc=&katalog=31779&z=T>

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen - revize* [online]. Praha, 2022e [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/indexy_spotrebitelskych_cen_revize

ČSÚ. *Spotřebitelské ceny vybraných druhů zboží a služeb, rekreace a kultura- lístek do divadla* [online]. Praha, 2022f [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CEN10&z=T&f=TABULKA&skupId=1793&katalog=31779&pvo=CEN10>

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace COICOP* [online]. Praha, 2022g [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=CEN081A&sp=A&skupId=1773&pvoc=&katalog=31779&z=T>

ČSÚ. *Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace COICOP 2018-2021* [online]. Praha, 2022h [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=CEN08B2&z=T&f=TABULKA&sp=A&skupId=2198&katalog=31779&pvo=CEN08B2&str=v2496&evo=v2698 ! CEN08B2-2018_1&evo=v2494 ! CEN08klasifikacelek-kopie_1

ČSÚ. *Spotřební výdaje domácnosti 2010-2020* [online]. Praha, 2022i [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2020>

ČSÚ. *Příjmy domácnosti 2010-2020* [online]. Praha, 2022j [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2010-v3sz2cpu8q>

ČNB. *Inflace* [online]. Praha, 2022a [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>

ČNB. *Měnová politika na cestě ke standardu vyspělých zemí* [online]. Praha, 2022b [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: https://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/6_menova_politika_na_cestě_ke_standardu_vyspelych_zemi/

ČNB. *Prognóza ČNB – podzim 2021* [online]. Praha, 2022c [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>

ČNB. *Měnová politika České národní banky* [online]. Praha, 2022d [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova-politika-ceske-narodni-banky/

EUROSTAT. *Household expenditure by category, 2019* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/hhexpcofog/hhexpcofog_2019/

EUROSTAT. *Household expenditure by category, 2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/hhexpcofog/hhexpcofog_2020/?lang=en

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Inflační palubní deska, (HICP)* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/stats/macroeconomic_and_sectoral/hicp/html/index.en.html

KREATIVNÍ EVROPA. *Co je Kreativní Evropa* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.kreativnievropa.cz/o-programu/co-je-kreativni-evropa>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Rozsah cenové regulace* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/cenova-regulace-a-kontrola/rozsah-cenove-regulace>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Program COVID - Kultura* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/kultura>

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Působnost ministerstva* [online]. Praha, 2022a [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/pusobnost-ministerstva-1113.html>

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení* [online]. Praha, 2022b [cit. 2022-01-07]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Umělecké vzdělávání* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/uv>

SEDMIHRADSKÁ, L. *Financování kultury a Praha (díl 4): Analýza zdrojů financování kultury v Praze a srovnání se zahraničními přístupy* [online]. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2017 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: http://kreativnipraha.eu/uploads/assets/ke-stazeni/Sedmihradska_Finance%204.pdf

ŽÁKOVÁ, Eva, Pavel BEDNÁŘ a kolektiv. *Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR* [online]. 1. vyd. Praha : Institut umění - Divadelní ústav, 2015 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <<http://mail/DU/DUKnihovna/e-books/978-80-7008-332-1.pdf>>. ISBN 978-80-7008-332-1.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Poptávková inflace	21
Obrázek 2 Nákladová inflace.....	22

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Odvětví kulturního sektoru ČR.....	13
Tabulka 2 Poskytovatelé kulturních služeb v ČR.....	16
Tabulka 3 Úprava spotřebního koše v ČR v období 1989-2009.....	30
Tabulka 4 Úprava spotřebního koše v ČR v období 2010-2021.....	31
Tabulka 5 Počet cenových reprezentantů ve spotřebním koši a jejich celkové váhy v roce 2021	32
Tabulka 6 Počet cenových reprezentantů a váhy v (%) jednotlivých položek v oddíle Recreace a kultura v letech 2010-2020.....	33
Tabulka 7 Průměrné meziroční indexy CPI a míra inflace v oddíle rekreace a kultura v letech 1996-2021 (v %).....	40
Tabulka 8 Meziroční míra inflace vybraných položek v oddíle rekreace a kultura v letech 1996-2021 (v %)	42
Tabulka 9 Meziroční míra inflace v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2019 (v %).....	43
Tabulka 10 Meziroční míra inflace v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2020 (v %).....	44
Tabulka 11 Meziroční míra inflace v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2021 v (%).....	45
Tabulka 12 Průměrné příjmy a výdaje domácností na 1 obyvatele (v Kč).....	47
Tabulka 13 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle rekreace a kultura v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2019 (průměry na osobu v Kč za rok)	48
Tabulka 14 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Recreace a kultura v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2020 (průměry na osobu v Kč za rok)	50
Tabulka 15 Porovnání průměrné meziroční míry inflace v oddíle rekreace a kultura mezi vybranými státy EU v roce 2019 v jednotlivých měsících (v %)	53

Tabulka 16 Porovnání průměrné meziroční míry inflace v oddíle rekreace a kultura mezi vybranými státy EU v roce 2020 v jednotlivých měsících (v %)	54
Tabulka 17 Porovnání průměrné meziroční míry inflace v oddíle rekreace a kultura mezi vybranými státy EU v roce 2021 v jednotlivých měsících (v %)	55
Tabulka 18 Indexy CPI Pro jednotlivé položky v oddíle Rekreace a kultura v letech 1995-2021 (v %).....	I
Tabulka 19 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2018 (v %)	II
Tabulka 20 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2019 (v %)	III
Tabulka 21 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2020 (v %)	III
Tabulka 22 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2021 (v %)	IV
Tabulka 23 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2019 (v %).....	V
Tabulka 24 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2020 (v %).....	VI
Tabulka 25 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými státy EU v roce 2019 (v %)	VII
Tabulka 26 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými státy EU v roce 2019 (v %).....	VII
Tabulka 27 Výpočet meziroční míry růstu průměrných příjmů a výdajů domácností na 1 obyvatele (v Kč).....	VIII

8.3 Seznam grafů

Graf 1 Průměrná meziroční míra inflace v České republice letech 1993-2021 (v %)	38
Graf 2 Vývoj celkové míry inflace ve srovnání s oddílem spotřebního koše rekreace a kultura v letech 1996-2021 (v %)	41
Graf 3 Meziroční míra inflace v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v letech 2019-2021 (v %)	46

Graf 4 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými typy domácnosti v ČR v roce 2019 (v %)	49
Graf 5 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými typy domácnosti v ČR v roce 2020 (v %)	51
Graf 6 Spotřební výdaje domácnosti na kulturu a rekreaci v porovnání s vybranými typy domácnosti v ČR v letech 2019–2020 (v %)	52
Graf 7 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými státy EU v roce 2019 (v %)	56
Graf 8 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle Rekreace a kultura v porovnání s vybranými státy EU v roce 2020 (v %)	57
Graf 9 Spotřební výdaje domácnosti na kulturu a rekreaci v porovnání s vybranými státy EU v letech 2019–2020 (v %)	58

8.4 Seznam použitých zkratk

CPI	Index spotřebitelských cen
CZ NACE	Klasifikace ekonomických činností
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ECB	Evropská centrální banka
EUROSTAT	Evropský statistický úřad
ECOICOP	Evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
IPD	Implicitní cenový deflátor
MK	Ministerstvo kultury
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PPI	Index cen výrobců
SRÚ	Statistika rodinných účtů
SILC	Výběrové šetření – Životní podmínky

Přílohy

Příloha A Podklady pro tabulku 8.....	I
Příloha B Podklady pro podkapitulu Vývoj míry inflace ve skupině rekreace a kultura 2019 -2021	II
Příloha C Podklady pro graf 4.....	V
Příloha D Podklady pro graf 5	VI
Příloha E Podklady pro graf 7.....	VII
Příloha F Podklady pro graf 8	VII
Příloha G Podklady pro tabulku 12.....	VIII

Tabulka 18 Indexy CPI pro jednotlivé položky v oddíle rekreace a kultura v letech 1995-2021 (v %)

Rok	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
1995	399,7	-	-	37,5	44,5	54,1
1996	393,7	100,8	85,6	39,9	50,7	57,9
1997	392,2	105,3	90,5	47,6	53,1	61,5
1998	385,7	108,3	95,5	55,7	55,7	65,8
1999	364,3	108,3	96,6	58,2	59	67,7
2000	345,6	108,3	97,3	61,9	63	68,9
2001	334,8	108,7	98,1	62,9	64,6	71,3
2002	316,4	108,3	96,9	65,4	69,3	83,6
2003	292,5	108,1	96,8	66,8	72,1	83
2004	273	108,8	96,9	70,1	74,9	83,6
2005	249,3	109,1	96,3	74,2	77,6	86,7
2006	231,1	108,3	95,9	80,3	79,1	87,7
2007	209,4	122,5	95	84,9	81,4	87,9
2008	185	117,9	96,4	89,9	84,6	89,1
2009	165,1	105,9	96	91,3	88,2	88,3
2010	151,3	99,1	95,6	93	90	86,9
2011	134,9	92,7	94,7	94,2	91,9	86,1
2012	123,9	90,8	95,6	96,2	95	87,5
2013	115,4	92,1	96,2	97,6	96,5	90,6
2014	107	94,8	98,4	98,5	97,6	94,1
2015	100	100	100	100	100	100
2016	98	102,1	102,8	102,3	100,5	102,4
2017	93,6	100,2	104,6	105,2	101,2	102,8
2018	87,1	100,9	105,1	107,9	103,2	109,9
2019	81,4	104	105,5	111,2	104,8	116,8
2020	78,7	105,4	107,3	115,4	107,1	122,2
2021	80,2	106,7	112,1	118,9	109,3	125,4

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022g)

Tabulka 19 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2018 (v %)

Měsíce/Položky v oddíle Rekreace a kultura	Rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	100,4	93,7	99,1	100,8	102,2	101,8	102,2
Únor	100,4	94	98,9	101,1	101,8	102,1	102
Březen	100,7	94,7	100,3	100,5	102,2	101,4	103,1
Duben	100,8	94,5	99,8	100,4	102,7	102,2	103
Květen	100,5	93,7	100,5	99,5	103,1	101,6	102,9
Červen	100,5	92,9	100,7	100,5	102,8	102,2	102,5
Červenec	103,1	92,2	101,3	101,2	103	102	112,6
Srpen	103	92,1	101,2	100	102,7	101,8	113,6
Září	100,4	92,6	101,5	101,1	102,7	101,8	101,9
Říjen	100,3	91,7	101	100,7	103	102,1	102,4
Listopad	100,4	92,3	102,2	99,4	102,9	102,6	103,3
Prosinec	100,8	92,3	101,9	101	102,5	101,9	104

Zdroj: Vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Tabulka 20 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2019 (v %)

Měsíce/položky v oddíle Rekreace a kultura	Rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	101,9	92,9	100,7	100,7	102,9	101,4	108,3
Únor	108,4	93,3	102,3	100,5	103,4	101,2	108,8
Březen	101	92,6	103,6	100,3	102,9	101,4	104,5
Duben	100,9	93,3	103,9	100,7	102,5	100,6	104,6
Květen	100,8	93,2	103,8	101,3	102,2	101,1	103,2
Červen	101,4	93,2	104	100,6	102,4	101,2	106,2
Červenec	101,7	93,4	103,7	99,5	102,4	101,3	107,1
Srpen	101,9	93,3	103,3	99,3	102,9	101,2	107,8
Září	101,5	92,9	103,6	99,7	103,5	101,8	106
Říjen	102	94	103,1	100,8	103,5	102,7	106,1
Listopad	102,2	94,6	102,1	101,2	103,5	102	106,4
Prosinec	102,2	94,8	102,5	100,2	104	103,2	106,1

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Tabulka 21 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2020 (v %)

Měsíce/položky v oddíle rekreace a kultura	Rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	102	95	102,8	101	104,2	103,8	104,5
Únor	106,7	94,7	101,2	100,9	104,1	103,4	105,3
Březen	102,3	95,7	99,7	100,8	104,5	103,3	105,5
Duben	102	95,7	99,7	100,2	104,5	102,2	104,9
Květen	101,8	96,2	100,2	99	103,6	102,9	105,9
Červen	102	97,3	100,9	100,5	103,6	102,7	104,6
Červenec	102,2	97,7	101	103	104	102,6	103,3
Srpen	101,9	97,4	101,7	103,3	103,7	102	102,5
Září	102,6	97,9	101,7	102,3	103,8	101	105,2
Říjen	102,4	97,5	101,9	102,4	103,4	100,8	105,1
Listopad	102,5	97,5	102,6	103,2	103,3	100,6	105
Prosinec	102,5	98	102,8	103,5	102,9	100,4	105

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Tabulka 22 Meziroční indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP v oddíle rekreace a kultura v jednotlivých měsících v roce 2021 (v %)

Měsíce/položky v oddíle rekreace a kultura	Rekreace a kultura	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr. dat vč. oprav	Ostat. výrobky dlouh. spotřeby pro rekreaci a	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	Rekreační a kulturní služby	Noviny, knihy a papírenské zboží	Dovolená s komplexními službami
Leden	102,1	98,6	101,7	101,5	102,3	98,8	105,4
Únor	101	98,6	102,1	100,8	101,9	99,2	102,1
Březen	101	98,7	102,6	101,1	101,6	99	102,5
Duben	101,4	98,1	102,1	103	101,6	100,5	102,1
Květen	102,2	98,9	102,1	104,3	102,6	101,1	102,1
Červen	102,4	100	101,2	105,3	102,8	101,5	101,1
Červenec	102	100,6	101	103,3	102,8	102,2	101,1
Srpen	103,2	102,4	100,9	104,8	103,4	103,2	102,2
Září	104,2	105	100,5	106,4	103,4	104,9	102,7
Říjen	104,6	106,3	100,1	107	103,5	104,7	102,7
Listopad	105,4	107,2	100,7	107,6	104,6	104,8	103,4
Prosinec	105,9	108,2	100,4	108,4	105,3	105	103,6

Zdroj: Vlastní zpracování, ČSÚ (2022h)

Příloha C Podklady pro graf 4

Tabulka 23 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle rekreace a kultura v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2019 (v %)

2019	Domácnosti celkem	Zaměstnanci	OSVČ	Důchodci
REKREACE A KULTURA	10,6	10,6	12,2	9,4
Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	0,9	1,0	1,2	0,8
Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	0,2	0,2	0,2	0,0
Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	3,1	3,2	3,1	2,4
Rekreační a kulturní služby	3,0	3,1	4,1	2,4
Noviny, knihy, papírenské zboží	1,0	0,9	1,0	1,2
Dovolená s komplexními službami	2,4	2,1	2,7	2,6

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2019)

Příloha D Podklady pro graf 5

Tabulka 24 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle rekreace a kultura v porovnání s vybranými položkami v ČR v roce 2020 (v %)

2020	Domácnosti celkem	zaměstnanci	samostatně činný	důchodci
REKREACE A KULTURA	9,5	9,7	10,6	8,5
Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	0,9	1,0	0,5	0,8
Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	0,1	0,1	0,0	0,0
Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	3,2	3,3	2,8	2,5
Rekreační a kulturní služby	2,6	2,8	2,9	2,4
Noviny, knihy, papírenské zboží	1,0	0,9	1,0	1,1
Dovolená s komplexními službami	1,8	1,6	3,5	1,8

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2020)

Příloha E Podklady pro graf 7

Tabulka 25 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle rekreace a kultura v porovnání s vybranými státy EU v roce 2019 (v %)

2019	EU zona	ČR	Slovensko	Německo
Rekreační a kulturní služby	3,1	3,6	3,7	3
Ostatní předměty a vybavení pro rekreaci, zahrady a domácí zvířata	1,9	1,8	2	2,3
Audiovizuální, fotografická zařízení a zařízení pro zpracování informací	1,1	1,6	1,6	2,2
Noviny, knihy a papírnictví	1,1	1,1	1,2	1,7
Dovolena	1,1	0,7	1,1	1,4
Ostatní předměty dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	0,3	0,1	0	0,3

Zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2019)

Příloha F Podklady pro graf 8

Tabulka 26 Spotřební výdaje domácnosti v oddíle rekreace a kultura v porovnání s vybranými státy EU v roce 2019 (v %)

2020	EU zona	ČR	Slovensko	Německo
Rekreační a kulturní služby	2,5	3,2	2,9	2,7
Ostatní předměty a vybavení pro rekreaci, zahrady a domácí zvířata	2	1,5	2	2,5
Audiovizuální, fotografická zařízení a zařízení pro zpracování informací	1,3	1,4	1,6	1,8
Noviny, knihy a papírnictví	1,1	1,3	1,2	1,5
Dovolena	0,5	0,7	0,4	0,8
Ostatní předměty dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	0,3	0,1	0	0,3

zdroj: vlastní zpracování, Eurostat (2020)

Tabulka 27 Výpočet meziroční míry růstu průměrných příjmů a výdajů domácností na 1 obyvatele (v Kč)

Rok	Čistý disponibilní důchod domácností	Celkové spotřební výdaje domácností	Spotřební výdaje domácností na rekreaci a kulturu
2010	-	-	-
2011	0,80	1,41	22
2012	2,01	0,79	-22
2013	1,12	1,69	-1
2014	2,61	1,01	3
2015	3,75	0,34	-1
2016	4,64	2,84	4
2017	4,71	14,49	26
2018	6,30	3,44	3
2019	7,05	2,70	4
2020	7,58	-2,21	-12

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022i) ČSÚ (2022j)